№ 86 ՇԱԲԱԹ ՄԱՅԻՍԻ 7 — 1905 — ՇԱԲԱԹ ՄԱՅԻՍԻ 7 № 86

ԵՐԵՍՈՒՆԵՐԵՔԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 ռուբլի. կէս տարվանը 6 ռուբ.
Առանձին համարները 5 կոպէկով.

Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցէն. Тифлисъ, редакція «Мшакъ».
Կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».
Տէլէֆօն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(բացի կիրակի և տօն օրերից).

Յայտարարութիւնը ընդունվում է առնն լեզուով.

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ.
Տէլէֆօն № 253.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Կիրակի, մայիս 8-ին, հանգուցեալ

ԴԱՒԻԹ ՇԱԼԱՄԵԱՆԻ

մահվան տարեդարձի առիթով Վերայի գերեզմանատան եկեղեցում կատարվելու է ս. պատարագ և ապա հանգուցեալի մահարձանի օրհնութիւնը։ Պատարագի սկիզբն է ժամի 10-ին։ 1—1

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Հիմնարկութիւնների պահանջը. — ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Մամուլ. Նամակ Հին-Ղրիմից. Նամակ Աստրախանից. Նամակ Ասխաբատից. Նամակներ Խմբագրութեան. Ներքին լուրեր. —ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Արտաքին լուրեր. —ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ՑԱՑՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.

ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ ՊԱՀԱՆՋԸ

Ո՞վ պէտք է իրագործէ, ո՞վ պէտք է սկսած գործը շարունակէ, ո՞վ պէտք է ճոխացնէ և զարգացնէ օգտաւէտ ձեռնարկութիւնը—ահա այն հարցերը, որոնց հանդիպում ենք մշտապէս մեր առօրեայ կեանքում։

Նախաձեռնող ոգին հանդէս կը բերէ կարիքների և պահանջների բաւարարութիւն տալու բազմաթիւ առաջարկներ, բայց նրանց իրագործելու համար անհրաժեշտ են ոչ միայն մասնաւոր անհատների ջանքեր, այլ և որոշ հաստատութիւններ, մշտական հիմնարկութիւններ։

Մի առանձին անհատ, օրինակ, կարող է ունենալ մի լաւ դպրոց. բայց ոչ մի երաշխաւորութիւն չը կայ, որ այդ դպրոցը կը լինի յարատև և կը դառնայ ժողովրդական զարգացող ձեռնարկութիւններից մէկը։ Անհատի կեանքի անակնկալ փոփոխութիւնների հետ կարող է փոխվել և դպրոցի վիճակը, կամ բոլորովին վտանգվել և փակվել։ Մինչդեռ երբ դպրոցը կը լինի հասարակական հիմնարկութիւն, նա կախված չի լինիլ մի անձից, այլ հաստատութիւնից, որի կեանքը և գործունէութիւնը տևողական է և անվերջ։

Նոյնը պէտք է ասել ամեն մի բարեգործական, գիտական, արհեստագիտական հիմնարկութեան մասին։ Մասնաւոր անհատներ կարող են մեծ ծառայութիւններ մատուցանել թէ գիտութեան և թէ բարեգործական ասպարէզում և դարագլուխներ կազմել հասարակական ինքնաճանաչութեան և ինքնագործութեան ասպարէզում։ Բայց գործին ընդարձակ և լայն հասարակական բնաւորութիւն և տևողականութիւն տալու համար կարևոր է, որ նրանք ծնեն մի շարք հիմնարկութիւններ նոյն նպատակներին ծառայելու համար։

Մենք մի վայրկեան անգամ չենք ուզում փոքրացնել և նսեմացնել մասնաւոր նախաձեռնութեան նշանակութիւնը և կը ցանկանայինք, որ նա գործէր ազատօրէն, չը կաշկանդվելով ոչ մի խոչընդոտից։ Մենք չափազանց մեծ գին ենք տալիս մասնաւոր նախաձեռնութեան ստեղծագործական ոյժին և անհատական դատի ու անձնուիրութեան զօրութեան և գիտենք, որ մարդկային առաջադիմութեան մէջ նա կատարել է շատ մեծ դեր։ Սակայն մենք չենք մոռանում և այն, որ զուգընթացաբար պէտք է գործեն և հիմնարկութիւնները. մենք լաւ գիտենք, որ որքան ընդարձակ է կուլտուրական հիմնարկութիւնների ցանցը, այնքան ուժեղ է մեր ժողովրդի հասարակական ոյժը, այնքան անընկճելի է նա կեանքի ձախորդ պատահարներից։

Շատ աղքատ է մեր երկիրը հասարակական հիմնարկութիւններով և նա չէ կարող իր յոյսը դնել միայն մասնաւոր հերոսութեան, անձնուիրութեան կամ առատաձեռնութեան վրա, որոնք կարող են տասնեակ տարիներով հանդէս չը գալ։ Իսկ այն ինչ որ դժուար է մասնաւորներին, նա համեմատաբար աւելի հեշտ է խմբական կամ հաւաքական ոյժերի համար։

Մեր երկիրը պահանջ ունի հիմնարկութիւնների մի ընդարձակ ցանցի և մենք պէտք է կարողանանք այդ ցանցը կազմել և գործողների բազմութիւններ դրաւել դէպի արդիւնաբար հասարակական գործունէութիւն։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՄՈՒԼ

Աշխարհի ուշադրութիւնը Հեռաւոր Արևելքն է դրաւել, իսկ այդ միջոցին Մօտաւոր Արևելքը, հին պատմական հիւանդը, օրհասական ջղաձգութիւնների մէջ է։ «Русс. Вѣд.» լրագիրը ամենամայլ գոյներով է ներկայացնում այդ հիւանդի դրութիւնը։

Օսմանեան պետութեան փլման գործողութիւնը, ինչպէս երևում է բոլոր նշաններից, մօտենում է վախճանին։ Դեռ երբէք այդ պրոցէսը չէ արտայայտվել այնքան պայծառ փաստերով, ինչպէս ներկայ րոպէին։ Ապստամբութիւնները ամեն կողմից շրջապատում են նրա զառամած օրգանիզմը, և նա այլ ևս ոյժ չունի, որ զլուխ հանէ այդ ապստամբութիւններից։ Եմէնը անջատվեց, Կրետէն պատրաստ է միանալ Յունաստանին, Հայաստանը ալեկոծվում է, Ալբանիան պատրաստ է զէնք բարձրացնել, Մակեդոնիայում տիրում են չետաները։ Այս պրոցէսը վերին աստիճանի նշանակալից է։ Նա ցոյց է տալիս թէ ինչ բնական վախճան է ունենում մի պետութիւն, որ կառուցված է բռնապետական սկզբունքների վրա և փակել է իր մէջ հասարակական ոյժերի զարգանալու ելքը։ Կառավարութիւնը իրան անջատել է հասարակութիւնից չինական պատով և նրանից հեռացել է հասարակութիւնը այնպիսի մի ժամանակ, երբ աւելի կարօտ է այդ հասարակութեան աջակցութեան։

Բայց ինչպէս է որ Օսմանների պետութիւնը այդքան օրհասական ճգնաժամի է հասել։ Չէ՞ որ դարերից ի վեր նրան պահում, պաշտպանում էր եւրոպական պետութիւնների մրցակցութիւնը, չէ՞ որ եւրոպական դիպլոմատիայի համար միշտ պաշտամունքի կուռք է եղել Օսմանեան հողերի անձեռնմխելիութիւնը։ Լրագիրն ասում է որ այժմ այդ հին կուռքն է ջարդվում։

Մինչև այժմ Բ. Դուռը էլի մի կերպ կարողանում էր մաքառել բազմաթիւ ապստամբութիւնների դէմ, և այդ բանի մէջ նրան ամենից շատ օգնում էր Թիւրքիայի հողային անձեռնմխելիութեան պաշտամունքը, որից ոչ մի կերպ ձեռք վերցնել չէ կարողանում եւրոպական դիպլոմատիան։ Բայց, ինչպէս երևում է, այժմ այդ պաշտամունքը դադարում է պահպանել մինչև արմատները փտած սիւները։ Եւրոպական դիպլոմատիան զբաղված է ուրիշ, աւելի լուրջ հարցերով, իսկ Անգլիան, դատելով մի քանի նշաններով, վճռել է անկախ քաղաքականութիւն վարել Թիւրքիայում և այլ ևս նկատի չառնել ուրիշ պետութիւնների կարծիքները։ Այս բանը որոշակի կերպով արտայայտվեց Եմէնում։ Այնտեղ, ինչպէս յայտնի է, ապստամբված արաբները ջարդեցին Թիւրքաց զօրքերը, վերցրին նահանգապետի բնակավայրը և իրապէս նուաճեցին Արաբիայի հարաւ-արևմտեան անկիւնը։

Այս աջողութեան արաբները չէին կարող հասնել առանց մէկի օգնութեան։ Եւ արտասահմանեան մամուլը պարզապէս ասում է, որ արաբների խորհրդաւոր դաշնակիցը Անգլիան է։

Միևնոյն ժամանակ արաբական այս հզօր ապստամբութիւնը ցոյց է տալիս, թէ որքան մոլորված են այն մուսիւլման շովինիստները, որոնք կարծում են թէ կարող է համիալամական մի միութիւն կազմվել Թիւրքիայի հովանու տակ և Թիւրքիան պաշտպանելու համար։

ՆԱՄԱԿ ՀԻՆ-ՂՐԻՄԻՑ

Ապրիլի 29-ին

Հին-Ղրիմում հայոց եկեղեցու վերաշինութեան հարցը՝ դեռ հանգուցեալ Խորէն եպիսկոպոսի օրով յարուցված՝ վերջապէս իր ցանկալի լուծումը ստացաւ։ Գլխաւորապէս շարժառիթը այն եղաւ, որ ներկայ եկեղեցու վերին աստիճանի խարխուլ պատերը սպառնում էին մի օր փլչել աղօթողների գլխին։ Եկեղեցին պատմական հիմնարկութիւն պէտք է լինի. ենթադրութիւն կայ, թէ այդ եկեղեցին շինված է եղել անեցի հայ գաղթականների օրով՝ գենովացիների (Կաֆայի և Սուդախի) տիրապետութեան ժամանակ։ Եթէ այդպէս է, նշանակում է այդ եկեղեցին հիմնված է XIV դարում, երբ գաղթական անեցիները իրանց կորցրած պանծալի Անիի բարեշէն պատկերը ճգնում էին վերականգնել հեռաւոր Ղրիմի գեղածիծաղ լեռներում։ Դժբաղդաբար, տակաւին չէ գտնված եկեղեցում ոչ մի արձանագրութիւն, որով կարելի լինէր որոշել հիմնարկութեան ճիշտ թուականը։ Դուցէ ապագայում պատերի միջից՝ սուաղի, ծեփուածքի տակից՝ դուրս գան արձանագրութիւններ։

Ասացինք վերաշինութեան հարցը վճռված խնդիր է։ Վարչական տեսակէտից ամեն ինչ կատարված է. կայ նաև անհրաժեշտ նիւթական զգալի մասը. պակասում է մի քանի հազար ևս, որը լրացնելու համար պէտք է օտար քաղաքացիներին դիմեն, որոնք, յուսով ենք, չեն զլանայ իրանց կօպէկները ուղարկել մի հիմնարկութեան, որի բեմը հայոց լեզուի ամբիոն լինելով, մի պատնէշ կը հանդիսանայ ապագայ սերունդի այլասերման դէմ... Այս ամսի (ապրիլի) 24-ից սկսել են եկեղեցու շինութեան գործը։ Նախահաշիւը կազմված է 11,700 ռ. գումարի, սակայն կապալով է տրված 11 հազարով։ Շինութեան ղեկը յանձնված է մի յոյն ճարտարապետի (պ. Խարլամբօ), որը, ինչպէս ասում են, իր մասնագիտական փորձառութիւնը ձեռք է բերել Պօլսի պալատական հայ ճարտարապետների մօտ։ Նոր եկեղեցին պէտք է շինվի նախկինի մեծութեամբ՝ 350 հոգու համար. շինութեան արտաքին ոճը՝ ըստ մակարդակի՝ մասամբ արևելեան է, բիւզանդականի խառնուրդով։ Եկեղեցին բոլորովին պատրաստ պէտք է լինի մօտաւորապէս նոյեմբեր—դեկտեմբերին—7—8 ամսից։ Նիւթական և վարչական մասերի հոգսը յանձնված է ծխականներից ընտրված յանձնաժողովին, որի կազմը հետևեալն է՝ Դ. քահ. Քէշիշեանց, Ն. Վարդանեանց, Գր. Բէնկլեանց, Մ. Բաբազինեանց և Ռ. Թումանեանց. նախագահն է պ. Վ. Նահապետեան, որը սակայն բացակայ է։

Կասկած չը կայ, որ վերոյիշեալ պարոնները իրանց վրա դրված հասարակական պարտաւորութիւնը պատուով կատարած կը լինեն այն ժամանակ, երբ խորապէս գիտակցեն ստանձնած գործի պատասխանատուութիւնը։

Սուրխաթեան

ՆԱՄԱԿ ԱՍՏՐԱԽԱՆԻՑ

Ապրիլի 13-ին

Սովորաբար թղթակիցներս նիւթ ենք վերցնում մեր կեանքից, հայկական շրջաններից միայն և շատ քիչ տեղեկութիւններ ենք տալիս օտար ազգերի կեանքից։ Մինչդեռ օտար ազգերն էլ մեր հետաքրքրութեան առարկան պէտք է դառնան, որովհետև մենք ապրում ենք նրանց հետ, կապված ենք ընդհանուր շահերով, նրանց հետ յարաբերութեան մէջ ենք։ Կողք-կողքի ապրող ազգերի փոխադարձ ծանօթութիւնը օգտակար է հէնց այդ ազգերին իրանց շահերի տեսակէտից։

Աստրախանը և իր շրջակայքը բնակեցրած են շատ տեսակ ցեղերով, մանաւանդ Թիւրքմօնգօլական ցեղերով, որոնց կեանքից շատ քիչ տեղեկութիւններ են լոյս տեսնում նոյն իսկ մեր տեղական ռուս թերթերում։ Այսպէս մենք չը գիտենք, թէ ինչով են դրանք հետաքրքրվում, ինչ ձգտումների երկրպագու են, կուլտուրական ենչ զարգացողութեան վրա են կանգնած։

Ինձ դրիչ վերցնել տուեց մի դէպք, որը տեղի ունեցաւ այս օրերս Աստրախանից 15 վերստ հեռաւորութեան վրա գտնվող «Բաղմակօվկա» թիւրքական գիւղում, որը մի լաւ ապացոյց է այդ տարրի կուլտուրական կատարեալ յետամնացութեան։ Պատմենք այդ դէպքը։

Յայտնի է, որ Աստրախանը պատրաստութիւններ է տեսնում խօլերայի առաջն առնելու համար։ Այդ առիթով և այդ գիւղում բաժանվում են թիւրք լեզուով գրած թերթիկներ, որոնցով բացատրվում են խօլերայից պատսպարվելու միջոցները։ Սակայն թիւրք ազգաբնակութիւնը, ինչ ասել կուզէ, այդ բանին տալիս է իր բացատրութիւնը և ամեն ինչ համարում բժիշկների հնարած և ապաւինում Ալլահին։ Հետևանքը հասկանալի է. գիւղացիների տրամադրութիւնը սրվում է և վճռում են ակտիվ ցոյցի դիմել, եթէ կառավարութեան միջոցները սկսեն գործադրվել։

Սակայն ցաւալին այն է, որ ցոյցի առաջին զոհը քիչ էր մնում դառնար բոլորովին ուրիշ անձ, որ բժշկականութեան և խօլերայի հետ ոչ մի առնչութիւն չունի։ Պատահաբար հէնց թերթիկների բաժանման հետևեալ օրը ժողովրդական դպրոցների ինսպէկտոր պ. Սօկօլով պտոյտ գործելով քաղաքի շրջակայքը, ի միջի այլոց գալիս է յիշեալ Բաղմակօվկա գիւղը։ Հազիւ մօտենում է շոգենաւը, գիւղացիների 80 հոգուց բաղկացած ամբոխը մօտենում է շոգենաւին և գոչում. «ո՞վ է գալիս, բժիշկին էք բերում, կոչէ՛ նա»...։ Աղմուկը այնպէս սաստկանում է և՝ ամբոխը ստուարանում, որ շոգենաւի վրա եղած ճամբորդները լուրջ կերպով սկսում են երկիւղ կրել։ Շոգենաւից աշխատում են բացատրել, թէ բժիշկ չը կայ նրանց մէջ, այլ դպրոցների ինսպէկտորն է, որին շատ անգամ գիւղացիները ընդունել և ճանաչում են, սակայն ամբոխը արդէն վայրագութեան հասած, ոչինչ չէ ուզում լսել և յարձակվում է շոգենաւի վրա, կայիւտների պատուհանից սկսում է դիտել և գոչել. «տուէք մեզ բժշկին»։

Ով գիտէ ինչով գործը կը վերջանար, և շատ հաւանական է, որ ինսպեկտորը զոհ գնար ամբոխի կատաղութեան, եթէ պարոնին ուղեկցող քաղաքի թիւրքաց դպրոցի ուսուցիչ պ. Իսկենդերօվը առաջ չանցնէր և թիւրքերին բացատրութիւն չը տար՝ թէ դա բժիշկը չէ, այլ դպրոցների ինսպէկտորը, որը այդ միջոցին կանգնած է լինում ուսուցչի ետևում։ Ամբոխը դառնում է ուսուցչին և գոչում. «երդուիր Ալլահի անունով և ասա մեզ ո՞վ է սա և ինչի է եկել»։ Թիւրք ուսուցիչը երդվում է, որ պարոնը բժիշկ չէ և սկի չէ եկած խօլերայի գործով։ Այդ հանդիսաւոր երդման ազդեցութեան տակ ամբոխը մի քիչ հանգստանում է և փորձանքը անցնում։

Այդ դէպքը բնորոշ է հէնց այն կողմից, որ նոյնանման ամբոխային ցոյց խօլերայի ժամանակ, ջարդ և անկարգութիւն տեղի ունեցաւ Ասխաբադում 1892 թ-ին։ Այժմ անցել է 13 տարի այն օրից և ինչ ենք մենք տեսնում։ Մեր հասարակական գիտակցութիւնը ոչինչով չէ փոխվել։ 13 տարվայ մէջ ժողովուրդը մնացել է նոյն խաւարի մէջ։ Խօլերայից պաշտպանվելուն չէ հաւատում։ Այդ թերահաւատութիւնը նկատվում է ոչ միայն թիւրքի, այլ և քաղաքի ռուս խաւարի մասնայի մէջ։ Իսկ մենք ինչ ենք անում։ Ինչո՞վ ենք կռուում դրա դէմ։ Թողնենք ռուս-

ների և հայերի մասին խօսելը, մի քանի խօսքով ուրուագծենք, թէ ինչ է արված թիւրքերի կուլտուրական մակերևոյթը բարձրացնելու համար։

Վերցնում եմ Աստրախանի շրջակայքը։ Այն գաւառը, որտեղ տեղի է ունեցել յիշեալ անցքը, գտնվում է քաղաքի հարաւ-արևմտեան մասում և քաղաքի հետ միասին ունի 28,000 թիւրք ազգաբնակութիւն, իսկ Կրասնիյ-Եար կոչված շրջակայքը, որը ընդգրկում է քաղաքը հիւսիս-արևելեան կողմից, ունի 22,000 ազգաբնակութիւն։ Այդպիսով քաղաքի շուրջը օղակաձև բռնված է 50,000 թիւրքերով։ Ամբողջ նահանգում աւելի շատ։ Եւ ինչ է արած ժողովրդական կրթութեան համար այդ 50,000 հոգուց բաղկացած շրջակայքի համար։ Մի քանի մէքտէբներ և մէդրէսներ, որոնք նոյն դրութեան մէջ են, ինչ որ 300—400 տարի առաջ և որոնք երբէք չեն կարող կրթական նշանակութիւն ունենալ, գալիս են լրացնելու դպրոցների պակասը։ Իսկ կանոնաւոր դպրոց Աստրախանի ամբողջ լայնածաւալ նահանգում, որի տարածութիւնը 40,766 քառակուսին է, կայ միայն, ինչ էք կարծում, մէկ հատ տղայոց միդասեան դպրոց։ Այդպիսով քաղաքում նոյն թիւրքերը չունեն իրանց համար ոչ քաղաքային 4 դասարանեան, ոչ օրիորդաց դպրոց, չունեն աշակերտներ նոյն իսկ միջնակարգ դպրոցներում։ Այդ կողմից դրանք յետ են նոյն իսկ դալմուղներից և զրդղներից, որոնք թէև աննշան թւով, սակայն տալիս են աշակերտներ գիմնազիան, մինչդեռ յիշեալ Զօլոտոյ օրդայի մնացորդները և ոչ մի սան։ Դեռ պէտք է զարմանալ, որ ինչպէս է մինչև այսօր այդ ազգը կրում է իր վրա խաղաղ բնաւորութեան ենթք և սիրում է լուրջ կերպով աշխատանքը, սրբութեամբ պահում է իր բարոյական յատկանիշները։ Մենք չենք տեսնում փողոցներում ոչ մի հարբած թիւրք, ոչ էլ յիշոցներ տուող, այլ միշտ խաղաղ և չարքաշ աշխատող։

Շատերը զարմանում են, թէ ինչու այդ դէպքը տեղի ունեցած ժամանակ մօլլաները չեն միջամտել և չեն աշխատել մտքերը խաղաղացնելու։ Դա շատ հասկանալի է, եթէ աչքի առաջ ունենանք, որ այդ կրօնաւորները ժառաւորապէս ոչնչով բարձր չեն կանգնած իրանց հօտից։

Մենք չը գիտենք իսկապէս Կովկասում կամ մի ուրիշ տեղ հրատարակվող թիւրք թերթերը հանում են մեր թիւրք ազգաբնակութեան ձեռքը, և թէ յիշեալ թերթերը ունեն թղթակիցներ մեր քաղաքում, որպէս զի քիչ թէ շատ խթան հանդիսանան մեր եղբայրակից թիւրքերի կուլտուրական զարգացման, սակայն մենք վերցրինք մեր վրա այդ թեթև փորձը, որպէս զի միջոց տանք թիւրք մամուլին ուշադրութիւն դարձնելու մեր նահանգի թիւրք տարրի կուլտուրական զարգացման վրա։ Այդ ստուար մասսան այդպէս թողնել չէ կարելի։

Հրաւիրում ենք այդ բանի վրա և մեր քաղաքային վարչութեան լուրջ ուշադրութիւնը։ Պէտք է թիւրքաց դպրոցների թիւը աւելացնել։ Պէտք է այդ բանի մասին մտածեն և իրանք գիտակից թիւրքերը։ Թող նրանք օրինակ վերցնեն իրանց ցեղակից Կազան քաղաքի թիւրքերից։ Այդ քաղաքում և նոյն իսկ նահանգում թիւրք-ռուսական դպրոցները բաւականաչափ են թւով և սրանց արդիւնքը շատ աշկարա է այնտեղ։

Ս. Տոփչանեան

ՆԱՄԱԿ ԱՍԽԱԲԱՏԻՑ

—

Ապրիլի 16-ին

Ասխաբատի գործակատարները՝ նման ուրիշ քաղաքների իրանց ընկերներին, ապրիլի 10-ին հաւաքվել էին տեղական ժողովարանի դահլիճը։ Նրանք եկել էին իրանց տաժանակիր աշխատանքի ժամերը կրճատելու և ուրիշ մի շարք խնդիրների մասին խորհրդակցելու համար։

Նախագահը մի քանի խօսքով բացատրեց ժողովի նպատակը ներկայ եղողներին և ապա մի առ մի թուեց այն խնդիրները, որոնք պէտք է քննութեան ենթարկվէին այդ ժողովում։

Բացի գործակատարներից, որոնք թւով 60—70 հոգի կը լինէին, այդտեղ ներկայ էին մի երկու վաճառականներ ևս։ Երկար վիճաբանութիւններից յետոյ, որ տևեց ամբողջ երեք ժամ, ժողովը ընդունեց հետևեալ որոշումները։

1. Տարին բաժանել երեք մասի։ Ա. մասի՝ նոյեմբեր, դեկտեմբեր, յունվար և փետրվար ամիսների աշխատանքը սահմանափակել 11 ժամով. առաւօտը բաց անել ժամը 8-ին, երեկոյեան կողպել 7-ին։ Բ. մասի՝ մարտ, ապրիլ, սեպտեմբեր և հոկտեմբեր ամիսների աշխատանքը 12 ժամով. առաւօտեան ժամը 8-ից մինչև երեկոյեան ժամը 8-ը, որից մի ժամ ազատ. (ճաշը առանձին)։ Գ. Մասի՝ մայիս, յունիս, յուլիս և օգոստոս ամիսներինը 10 ժամով։ Առաւօտեան ժամի 8-ին բաց անել մինչև կէսօրվայ երկուսը, երկուսին փակել մինչև ժամը 4-ը շոգերի պատճառով և չորսից բանալ մինչև երեկոյեան 8-ը։ 2. Խանութատէրերի վերաբերմունքը խիստ քաղաքավարի դէպի գործակատարները։ 3. Առևտուրը առանց սակարկութեան։ 4. Ճաշը փոխադարձ համաձայնութեամբ։ 5. Իւրաքանչիւր գործակատար՝ լինի նա փոքր թէ մեծ, այդ մի և նոյն է, առանց ռոճիկի չէ ծառայում։ 6. 1—2 տարի ծառայող գործակատարը տարվայ ընթացքում իրաւունք ունի օգտվել մի ամիս արձակուրդով, 3—5 ծառայողը $1^1/_2$ ամիս, իսկ 5 տարուց աւել ծառայողը 2 ամիս, առանց ռոճիկը կորցնելու։ 7. Առանց յարգելի պատճառի արձակվող գործակատարը պէտք է ստանայ 2 ամսվայ ռոճիկ։ Իսկ երբ գործակատարը ինքն է ուզում դուրս գալ, պէտք է 15 օրով առաջ իմաց տայ գործատիրոջ։ 8. Գործակատարը պէտք է որոշված ժամին անպատճառ ներկայ լինի գործին և բարեխիղճ և լուրջ վերաբերվի դէպի իր ստանձնած պաշտօնը։ 9) Եթէ գործակատարը երեք օր գործի չի գնայ և այդ բացակայութիւնը շաբաթվայ մէջ մի քանի անգամ կրկնվի, նա զրկվում է պաշտօնից և մի ամսվայ էլ ռոճիկից, եթէ միայն նախօրօք թոյլտուութիւն չի ստանում տիրոջից։ 10) Եթէ գործակատարը լուրջ հիւանդ լինի և այդ մասին բժշկից վկայական ունենայ պաշտօնից չի զրկվում և ստանում է մի ամսվայ ռոճիկ։ 11) Գործակատարը պէտք է ռոճիկ ստանայ ամիսը 2 անգամ, 1-ին և 15-ին։ 12) Գործադուլի ժամանակ և գործադուլից յետոյ, գործակատարը չէ զրկվում ոչ ռոճիկից և ոչ էլ պաշտօնից։

Այս որոշումները ընդունելուց յետոյ, ժողովը ընտրեց դրա համար յատուկ մի ժամանակով և յանձնարարեց նրան բանակցութեան մէջ մտնել խանութատէրերի հետ և իրագործել։

Մարդավայել կեանք... ահա ինչ են ուզում ձեռք բերել այդ պահանջներով գործակատարները, այդ ոտի վրա չորացած ստուերները... Չէ որ նրանք էլ մարդիկ են, նրանք էլ իրաւունք ունեն լաւ ապրելու, ազատ կեանք վարելու...։

Եւ ինչու չը տալ նրանց այդ իրաւունքը...

Աբ. Բաղդասարեան

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ԵՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

I

Թիֆլիս 5 մայիսի

Վեհափառ Կաթողիկոսի հաստատած յանձնաժողովը Բագուի զոհերի օգտին պ. Մովսէս Իւզբաշեանի ձեռքով Շուշի քաղաքի հայ հասարակութիւնից ստացել է 646 ռուբլի։

Գանձապահ յանձնաժողովի

Ա. Մելիք Ազարեան

Քարտուղար Ե. Թուխչեան

II

Թիֆլիս, ապրիլի 19 ին

Կարդալով «Մշակի» № 80-ում Թիֆլիսի քահանաներին վերաբերեալ յօդուածը, չեմ կարող չը պարզել մի քանի կէտեր այդ հարցի առիթով։

Յօդուածագիրը բացականչում է «Ինչու՞ պէտք է մէկը շատ ստանայ և միւսը քիչ, քանի որ մի և նոյն եկեղեցու և մի աստիճան ունեցող սպասաւորներ են», և այլն։ Այո՛, շատ իրաւացի պահանջ է. մի արդար ու ճշմարիտ դատողութեան արդիւնք... Սակայն «հաւասարութիւն» աղաղակողները արդեօք մտաբերում են իրանց գաւառացի պաշտօնակիցներին, ամբողջ լոկ մի բօպէ մտնելով նրանց դրութեան մէջ, համեմատութիւն արել են իրանց և գաւառացի քահանաների կենցաղավարութեան մէջ։ Պարզ է, որ ոչ։

Ասացէք թնդրեմ, կարելի՞ է այդ աստիճան աչքս թող անել գաւառացի քահանաների վատթար վիճակը և տքնել նրանցից աւելի փարթամ ու ճոխ կեանք վարող քահանաների դրութիւնը աւելի ևս բարելաւել... Ո՛չ, Թիֆլիսի քահանաները աւելի շուտ պէտք է աշխատէին գաւառացի քահանաների թշուառ և գրեթէ անել դրութեան մասին հոգս քաշել, քան թէ ագահութիւնից դրդված՝ ցանկանալ և ժողովներ կազմել իրանց գրպանները հաւասարեցնել Թիֆլիսի ամենահարուստ քահանաների գրպանների հետ։ Հաւասարութեան մասին այդպէս միակողմանի պէտք չէ մտածել ու աշխատել, այլ, իմ կարծիքով, աւելի իրաւացի և արդար պահանջ կը լինէր եթէ քահանաների ժողովների նպատակը լինէր հարուստ քահանաների հասոյթների գումարներից մի փոքրիկ բաժին պակասեցնել և գաւառացի խեղճ քահանաներին յատկացնել։

«Մշակ»-ի էջերը ի չարը գործ չը դնելու համար ես աւելորդ եմ համարում մանրամասն փաստեր բերելով՝ ապացուցանել այն, թէ ինչ աստիճան Թիֆլիսի քահանաների դրութիւնը աւելի ապահովված է գաւառական քահանաների դրութիւնից։

Թիֆլիսի քահանաները ցաւելով ասում են. «Անհրաժեշտ է քահանայի բարոյական արժանիքը բարձրացնել, իր կոչման բարձրութեան հասցնել» և այլն։

Այո՛, այդպէս պէտք է անել. շատ ուրախ ենք, բայց, եթէ մինչև հիմա ձեր պատիւն ու արժանաւորութիւնները կորած և նսեմացած էր ժողովրդի առջև, մի՞թէ նրանք են մեղաւոր։ Ամեն մի անձնաւորութեան պատիւն ու յարգանքը՝ լինի նա հոգևորական թէ աշխարհական, իր ձեռքին է, որը կարող է թէ վսեմացնել և թէ նսեմացնել...

Վերջացնելով գրութիւնս, կասեմ, շատ ցանկալի է, որ մեր հոգևոր կառավարութիւնը վերջ դնէր քահանայական հասունացած և մթան մէջ խարխափող խնդրին և, բարեաւէր ոչ թէ միայն Թիֆլիսի քահանաների առանց այն էլ բարւոք դրութեան մէջ գտնվող կեանքը, այլ ամբողջ Կովկասի քահանաների, սարկաւագների և տիրացուների աննախանձելի վիճակը։ Եւ որպէս զի նիւթական հաւասարութիւն լինի բոլոր եկեղեցիների սպասաւորների համար և, ժողովրդի ու քահանաների միջև առնութիւն ու անհամաձայնութիւններ տեղի չունենան, լաւ կը լինի, որ ինչպէս աթոռահաս արդիւնքները քահանաներից վերցվում և ուղարկվում են հոգևոր իշխանութեան, այնպէս էլ բոլոր ծիսակատարութիւնների արդիւնքները ուղարկվեն հոգևոր իշխանութեան դրամարկղին, իսկ յիշեալ դրամարկղի կամ դրամարկղներից (ամեն մի թեմի համար մի դրամարկղ գոյութիւն ունենայ) համահաւասար ռոճիկներ ստանան բոլոր քահանաները։ Այդ բանը իրագործելու համար, անշուշտ հարկաւոր է, նախ մի ընդհանուր ժողով կազմել բոլոր գործականների և երեցփոխների մասնակցութեամբ և, ամեն մի քաղաքի կամ գիւղի ժողովուրդը բաժանելով 4—6 կարգերի, բարեխղճաբար նշանակել ինչպէս տուրք, որոշված գումար ամեն մի ծիսակատարութեան վրա։

Մեծ յոյս ունենք, որ մեր թեմական առաջնորդը շուտով վերջ կը տայ այս կարևոր խնդրին և կը թեթևացնէ նմանապէս և գաւառացի քահանաների աննախանձելի վիճակը։

Գ.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

«Մշակի» ներկայ համարը բաղկացած է $1^1/_2$ թերթից։ Յաւելուածական թերթում զետեղված է Բագուի զոհերի օգտին նուիրատուութիւնների ցուցակը։

—

Երէկ, մայիսի 6-ին, Նորին Կայսերական Մեծութեան Թագաւոր Կայսրի անուանակոչութեան տօնի առիթով Թիֆլիսը զարդարված էր դրօշակներով։ Քաղաքի շատ փողոցներում հնչում էին զինուորական նուագները, որովհետև զանազան զօրամասերից վաշտեր հաւաքվում էին Ալէքսանդրո-Նեվսկի զինուորական տաճարը մաղթանքին և զօրահանդէսին մասնակցելու։ Այս անգամ տօնական մաղթանքը և զօրահանդէսն առանձին շուքով կատարվեց, որովհետև նոր ժամանած փոխարքան ներկայ եղաւ հանդիսին։ Մաղթանքին և զօրահանդէսին ներկայ էին փոխարքան, նրա օգնականները, զինուորական ու քաղաքացիական բոլոր բարձր պաշտօնեաները և ահագին բազմութիւն։ Մաղթանքի ժամանակ արսէնալից որոտացին թնդանօթի 21 հարուածները։ Մաղթանքներ կատարվեցին հայոց Վանքի մայր եկեղեցում և միւս դաւանութիւնների աղօթատներում։ Երեկոյեան քաղաքը զարդարված էր ճրագներով։ Տեղի ունեցաւ շքեղ հրավառութիւն։

—

Երէկ, մայիսի 6-ին, ցերեկվայ ժամը 3 ին Ամենայն Հայոց Վեհափառ Կաթողիկոսի պատուիրակները — Սուրէնեան արքեպիսկոպոսը և Յուսիկ ու Խորէն վարդապետները ներկայացան Նորին Գայծառափայլութեան Կովկասեան Փոխարքային բարի գալուստ մաղթելու Հայոց Հայրապետի կողմից։ Գէորգ արքեպիսկոպոս Սուրէնեանը մի կարճ ճառ արտասանեց, յայտնելով Հայրապետի բարեմաղթութիւնները և ակնարկելով այն յոյսերն ու սպասելիքները, որ ունեն Վեհափառը, հայ եկեղեցին ու ժողովուրդը։ Նորին Գայծառափայլութիւնը պատասխանեց այդ ճառին, յայտնելով իր շնորհակալութիւնները եղած բարեմաղթութիւնների համար, յանձնարարեց Նորին Վեհափառութեան իր շնորհակալութիւնները յայտնել, ասելով, որ անձամբ կայցելէ Վեհափառին։

—

Կովկասի փոխարքայի դիւանը պահանջել է Թիֆլիսի և Բուքայիսի ազնուականների պատգամաւորական ժողովներից այն բոլոր հարցերը, որ այդ ժողովները երբ և է քննութեան են ենթարկել՝ Կովկասի նահանգներում զէմստվո ներմուծելու վերաբերութեամբ։

—

Մեզ հաղորդում են, որ դիտաւորութիւն կայ Անիի հին կամուրջի հիմքերի վրա շինել փայտեայ կամուրջ և այդպիսով հաղորդակցութիւն ստեղծել Ախուրեանի երկու ափերի մէջ։ Կամուրջ շինելուց յետոյ Անիի յարաբերութիւնը երկաթուղու գծի հետ կը բարւոքվի։ Կամուրջ շինելու համար անվում են ներկայումս նախապատրաստական գործողութիւններ։

—

Մայրաքաղաքի լրագիրները հաղորդում են, որ Սէնատի վճռաբեկ մասում ապրիլի 30-ից սկսվել է Մեծ Իշխան Սերգեյ Ալէքսանդրովիչին սպանող Կոլեայեվ ուսանողի դատի վերաքննութիւնը։ Պաշտպաններն են — Ժդանով, Մանդելշտամ և Բէրէնշտամ յայտնի փաստաբանները։ Քննութիւնը, թէև օրէնքով պէտք է լինի դռնբաց, ինչպէս սէնատի բոլոր քննութիւնները,—փաստացի կերպով դռնփակ է կատարվում, ասում է «Б. Вѣд.» լրագիրը, որովհետև տոմսակներով են ներս թողնում մարդկանց, իսկ տոմսակները տալիս են միայն մի քանի յայտնի անձերի։

—

Թիօնէթի շրջակայքում զետեղված բատալիօնի ամարային բանակատեղի պահապան զինուորներից մէկը մայիսի 4-ին սպանված գտան, իսկ միւսը անյայտացել է։ Գողացվել են պետական 2 հրացաններ։ Եռանդուն միջոցներ են ձեռք առնված գտնելու և ձերբակալելու անյայտացած զինուորին։ (Ի. Օ.)

—

Կարսի շրջանական վարչութիւնը Կովկասի գլխաւոր վարչութեանը խնդիր է ներկայացրել, որ Կաղզվան աւանի անշարժ կայքերի վրա դրված հարկերն ու տուրքերը պակասեցնեն, որովհետև աւանում բնակվող Դերբենդեան 154 դ հետևակ գունդը, որ քրէհած ունէր բազմաթիւ շէնքեր,—հեռացել է Կաղզվանից և տները դատարկ են մնացել, իսկ զբաղվածների էլ եկամուտները չափազանց պակասել են։

—

Մայիսի 4-ին, Թիֆլիսում, ոստիկանական վարչութեան մէջ, առանձնապէս կարևոր գործերի քննիչ պ. Լեախովիչն սկսեց հարց ու փորձի ենթարկել մօտ 20 վկաների, որոնք տեղեկութիւններ ու անձնական փաստեր ունեն փետրվարի 6—9-ին Բագուում տեղի ունեցած արիւնալի ընդհարումների մասին։

—

Ստացանք հետևեալ նոր գրքերը. 1) Փ. Վարդազարեան—«Վշտի ու թախիծի երգիչ Յովհաննէս Թումանեան» (Քննադատական փորձ), Թիֆլիս, «Հերմէս» տպարան, 72 երես, գինը 20 կ.։ 2) Պետրոս Դուրեան «Բանաստեղծութիւններ», ժողովածու, խմբագրեցին Հր. և Աւ., Շուշի, 64 երես, 10 կոպէկ։ 3) Գ. Մօնտէգացցա—«Հիւանդ սէր», Բ. տպագրութիւն, թարգմանութիւն Ա. Գ. Դ. Ե., Ալէքսանդրոպոլ, 260 երես, գինը 40 կոպէկ։

—

Տիկ. Վ. Ա. Վէրմիշեան խնդրում է մեզ տպել հետևեալ հաշիւը. «Մարտի 7-ից մինչև մայիսի 1-ը նա ստացել է նուիրատուութիւններ է նպաստ ՁՆասված բագուցիների հետևեալ անձերից.—հայերի խմբից Ցարսկիէ-Կոլոցիից 69 ր. 50 կ., Գ. Ա.—ից 1 ր. 60 կ., Ա. Կալինովայից և Կ. Գ—ից (Կիեվից) 30 ր., տ. Զիչիբաեվայից 3 ր., կազմարարների և արկղ շինողների համքարներից վճռով և կամաւոր 44 ր. 25 կ., ընդամենը 148 ր. 35 կոպէկ։ Դուռ ջուց Ռնացած 110 ռուբլու հետ կանէ ընդամենը 258 ր. 35 կոպէկ։ Բաժանված է. հիւսնդ Պետրեշվիլիին 5 ր., Վ դասատան գիմնազիստ Գ—վին Բագու գնալու ճանապարհածախս և փող 30 ր., Զմբախ Թառայեանին 10 ր., բէալական դպրոցի VII դ դասատան աշակերտ Ա—քին ուսման վարձ 32 ր. 50 կ., Աբրիեվի ընտանիքին տոմսակներ Բագուում և փողով 20 ր.։ Զանազան ժամանակներում Նիկողոսեանին, Տէրէնտիեվին, Վլադիմիրովին, Մխիթարեանին և Կօսցէնկօին տոմսակներ Բագու գնալու համար և փողով 32 ր., Ն—եանցին—12 ր., Տէր-Օհաննէսեանցի ընտանիքին 10 ր., Մխիթարեանցին տոմսակ Նախիջևան գնալու համար և փողով 20 ր., Զիլինգարեանցին—10 ր., Ակօբջանովին—20 ր., տրված է Բագուում ուսուցիչ Ս. Ս—ցի աւերված ընտանիքին 50 ր., Վիրաբեանցին 5 ր., մանր դրամով տրված է 1 ր. 85 կ., ընդամենը բաժանված է 258 ր. 35 կոպէկ։

—

Ժողովրդական լուսաւորութեան և բարեգործութեան ասպարէզում գործող կանանց ընդհանուր, հասարակական ժողով հրաւիրելու հարցը, որ իր ժամանակ թոյլատրել էին ֆոն-Պլեվէն, իշխան Սվեատոպոլկ-Միրսկին և հօֆ-մայստէր Բուլիգինը և որը պէտք է կայանար առաջիկայ յունիս ամսին, յանձնված է Պետերբուրգի գեներալ-նահանգապետին ի հաստատութիւն։ Ներկայումս ընկերութեան խորհուրդը նպատակայարմար է գտնում համաժողովը յետաձգել դեկտեմբերին։ Սակայն համաժողովի բաղդը կախված կը լինի այն պայմաններից, որ կը դնէ գեներալ-նահանգապետը։

—

«Новости» լրագիրն ասում է, որ պետերբուրգում ստացված մասնաւոր հեռագրի հիման վրա՝ ապրիլի 25-ին Ժիտոմիրում կոտրածի ժամանակ սպանվածների դիակներն այնքան են այլակերպված, որ կարելի է եղել ճանաչել միայն ուսանող Վայնշտէյնի դիակը։ Հիւանդանոցում այժմ պառկած են 75 վիրաւորներ, որոնցից 50-ը բաւական վտանգաւոր։ մի քանիսի կեանքը վտանգի մէջ է։ Պոդոլում, քաղաքի ծայրի աղքատ թաղում, հրէաների բոլոր տները կողոպտված են։

—

Արձանագործ Գինզբուրգը շինել վերջացրել է յայտնի ռուս հրապարակախօս Ն. Կ. Միխայլովսկու բրօնզէ արձանը։ դա կաղապարն է, որի նմանութիւնով շինվելու է իսկական մեծ արձանը գրանիտից։ (Р. В.)

—

«Русь»-ը լսել է, որ Կովկասի սահմաններից դուրս աքսորված հայ հոգևորականների դատը վերաքննութեան է ենթարկվելու ներկայումս Կովկասի նոր վարչութեան կողմից, և որ այդ հոգևորականներից մի քանիսն արդէն ազատվել են իրանց վրա դրված պատիժներից։

—

Հարկաւոր ենք համարում ուղղել մի տպագրական սխալ, որ սպրդել է «Գաւառական մի օգտաւէտ գործիչ» յօդուածի մէջ «Մշակի» № 72 ում։ Փոխանակ «Պուլունց սուդիի» պէտք է լինի «Ղուլունց սուդիի»։

—

ԹԱՂԼԱՐ գիւղից (Շուշու գաւառ) մեզ գրում են. «Այստեղ բաւական ՁՄաներ հացրեց «պոկոր» (կարմրուկը), որից մեռնում էին օրեկան 23 հոգի։ Վարակվում էին նաև տղամարդիկ և կանայք։ Այդ վարակիչ հիւանդութիւնը կամաց-կամաց տալիս է իր վերջնական հրաժեշտը։ Գիւղի կեղտոտութիւնը աննկարագրելի է, այնպէս որ ամէն անգամ կարելի է սպասել վտանգաւոր դէպքերի։ Չը նայելով որ խոլերան սպառնում է, այստեղ մտածել անգամ չեն ուզում մաքրել այն կեղտերը և գլխաւորապէս արտաքնոցները, որ շինված են աղբիւրի վերևներում և որից գիւղի համարեայ մի մասը ջուր է վերցնում»։

—

ԹԵԼԱՒԻՑ մեզ գրում են. «Կիրակի, ապրիլի 24 ին տեղիս ս. Գէորգ մայր եկեղեցում, գործակալ Աբել աւագ քահանայ Սուքիասեանցի նախագահութեամբ կայացաւ առաջին և ընդհանուր ծխական ժողով նոյն եկեղեցու համար նոր երեցփոխ ընտրելու։ Ժողովը կանոնաւոր էր և բազմամարդ։ ընտրութեանը մասնակցում էր մօտ 100 հոգի։ Ձայների մեծամասնութեամբ երեցփոխ ընտրվեց Փիրուզ Իշխանեանը։ Այս ընտրութեանը անմիջապէս յաջորդից վերաստուգող յանձնաժողովի անդամների ընտրութիւնը. վերջինիս անդամներ ընտրվեցան 3 ինտելիգէնտ անձինք»։

—

ՇԻՆՈՒՀԱՅՐ գիւղից (Զանգեզուրի գաւառ) մեզ գրում են. «Ապրիլի 24-ին մեր գիւղի երիտասարդներից վեց հոգի գնում են մեր անտառը խաղաղ և կռվիզան (կանաչեղէն) քաղելու։ Անտառում յանկարծ երկու սպառազինված թուրքեր յարձակվում են բերդան հրացաններով և սպանում մէկին՝ Դաւիթ Աբգարեանին, իսկ մէկը փախչելիս ժայռից ընկնում է և վտանգաւոր կերպով վիրաւորվում, մնացածները փախչում են։ Սպանվածը ընտանիքի միակ որդին է, որի մահով վտանգվեց այդ ընտանիքի գոյութիւնը»։

—

ՕԼԹԻՑ մեզ գրում են. «Օլթիի գաւառում գտնված հայ գիւղերից ամենաառաջինն է համարվում Բերդուս գիւղը. մենք գոհ ենք մեր քահանայից, որը ջանասէր և գործունեայ մի անձն է. բայց նոյնը չենք կարող ասել մնացած թամրուտ, Ագարակ, Կալգոս և Կոպատ-Օրուկ գիւղերի և երկու միացվելիք գաղութների Բանակ և Օլորի (գաւառամաս) մասին, նրանք երկար տարիներից ի վեր քահանաներ չունեն և ունենալու մասին էլ չեն մտածում»։

—

ԹԱՂԼԱՐԻՑ մեզ գրում են. «Ինչպէս անցած տարիների գարնան, նոյնպէս և այս գարնան, կրկին երևաց մորեխ թուրքաբնակ գիւղերում, որոնց հեռաւորութիւնը մեր գիւղից հանում է մօտաւորապէս 80 վերստի։ Գաւառապետի կարգադրութեամբ պրիստաւը հրամաններ գրեց զանազան հայաբնակ գիւղերին, որոնցից պահանջում էր «չալղուներ» (ցախաւելներ) մորեխը ոչնչացնելու համար։ Այդ հրամաններից մէկն էլ բերվեց մեր գիւղը։ Գիւղում տանուտէր չը լինելու պատճառով, պէտք է հրամանը կատարէր օգնականը նախկին տանուտէրը։ Նա, վարելով 16 տարի տանուտէրական պաշտօն, լաւ էր ըմբռնել ամեն մի գիւղացու հոգին ու զգացմունքը։ Օգնականը բացատրեց հրամանի բովանդակութիւնը, որով պահանջվում է գիւղից 3000 հատ չալղու։ Որպէս զի այս անգամ էլ գրպանը դատարկ չը մնայ, խորհուրդ տուեց գիւղացիներին կապալով տալ և կապալառու հանդիսացաւ էլի ինքը, վերցնելով 120 բուբլով։ Միթէ կարելի է հակառակել պաշտօնեայի խօսքին։ Բայց այս անգամ գործը ուրիշ կերպարանք ստացաւ։ Մի քանի երիտասարդներ կապալը տուին մի պարոնի, որը գինը ցածրացրել էր 80 ր.։ Շնորհիւ մի քանի երիտասարդների, նա էլ չը կարողացաւ առաջվայ դերը խաղալ։ Ինչքան ցանկալի էր, որ այդ պարոնները քիչ առաջ մտածէին գիւղացու դրութեան մասին։ Թէկուզ ուշ է սկսված գործը, բայց շատ գովելի է նրանց եռանդը դէպի գիւղի հարցերը»։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

Թիւրքիա։ Մակեդոնիայում արդէն նկատվում են պարզ և որոշ փաստեր, որոնք ապացոյց են, որ երկրի ներսում աճում է յեղափոխական շարժումը։ Աժենից ակներև նկատվում է այդ Սալոնիկում. այնտեղի առևտուրը երկրի ներքին մասերի հետ ահա մի քանի շաբաթ է սաստիկ ընկել, նուազել է։ Իսկ դա միշտ ծառայել է իբր նշան լուրջ դէպքերի։ Մի կողմից սկսում են արագանալ բոլգարների ընդհարումներն ուրիշ ազգութիւնների հետ, որ գլխաւորապէս արդիւնք են Թիւրք կառավարութեան դրդումների ու ապստամբութեան երկիւղի։ Միւս կողմից՝ աւստրիական հիւպատոս Միւլլերը, որ մի ժամանակ խիստ լաւատես կարծիք ունէր Միւրցշտէգի դաշնագրի և այնտեղ մշակած բարենորոգումների ծրագիրների մասին, այժմ հրաժարվում է իր պաշտօնից և ոչ մի կերպ չէ ուզում մնալ Մակեդոնիայում։—«Եմէնի ապստամբութիւնը, որ այնքան մեծ աջողութիւնով սկսվեց, ասում է «Frankfurter Zeitung»-ը, հիանալի կերպով կարող է նպաստող հանգամանք լինել մակեդոնական ապստամբութեան համար։ Իսկ եթէ Եմէնի ապստամբութիւնը մեծ չափեր ընդունէ, Միւրցշտէգի դաշնագիրը վերջնականապէս մնանկ կը համարվի, և այն ժամանակ Մակեդոնիայի խաղաղացման գործն ազատամիտ պետութիւններն իրանց ձեռքը կառնեն, գլուխ ունենալով Անգլիան»։

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ

ՌՈՒՍԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

5 մայիսի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Այսօր երեկոյեան ժամը 4-ին Վոլժսկի-առևտրական բանկի վարչութեան մէջ վերահաս մահով վախճանվեց իր կաբինէտում բանկի վարչութեան նախագահ Սոլլոգուբը։

ՍՕՐՄՕՎՕ, 5 մայիսի։ Երէկ Մոսկվայի խաճուղու վրա, Կանավինից այն կողմը, այրվեց Բոգէնբլիսի արհեստական բուրդի գործարանը։ Վնասը 100,000 ր. է։ Ասում են, որ պատճառը մի արձակված բանուորի գցած կրակն է։ 400-ից աւելի բանուոր մնացել են անգործ։—Նիժնի Նովգորոդում կառապանները գործադուլ արին։ Նրանք խնդրում են տաքսան կամ սակագինը աւելացնել և վերացնել ոստիկանութեան իրաւունքը ձրիապէս կառքերից օգտվելու։

ՇԱՎԼԻ, 5 մայիսի։ Կաշու գործարաններից յետոյ՝ քաղաքի միւս գործարաններն էլ փակվեցին բանուորների գործադուլի պատճառով։

ԼՈԴԶ, 5 մայիսի։ Հացթուխների գործադուլը վերջացաւ։ Այսօր հաստատ բոլոր հացագործարաններն սկսեցին աշխատանքները։ Ս. Խաչի ծուխի ծխատէր քսէնձը յայտարարեց, որ անկարգութիւնների պատճառով եկեղեցում ժամասացութիւնը կը դադարի։

ԱՐՏԱՏՕՎ, 5 մայիսի։ Սիմբիրի գաւառում լուր է տարածվել, որ Պարադէեվի, Խուխորեվի և ուրիշ տեղերի անտառներում գիւղացիները կատարել են մի քանի խմբական բռնի գործողութիւններ Բելեսկովի և Ֆրոլովի կալուածների ու կայքերի դէմ, որովհետև գիւղացիները արօտատեղեր չունեն և հողերի կապալադինն էլ սաստիկ բարձր է։ Վարչութեան քննութիւնից երևացել է, որ եղել են բողոքի առանձնակի դէպքեր, որոնք առաջացել են կառավարիչների անտակտութիւնից, որոնք հողերի կապալից մեծ տոկոս են ստանում, գիւղացիների սակաւահողութեան պատճառով։

ՐՕՍՏՕՎ ԴՕՆԻ ՎՐԱ, 5 մայիսի։ Երէկ առաւօտեան ժամը 11-ին Վլադիկաւկազի երկաթուղու վարպետներն ու բանուորները գործադուլ արին։ Ճաշից յետոյ մի մասն սկսեց աշխատել։ Այս օր գործադուլ արին բոլորը, ոչ մի մարդ չէ եկել աշխատելու։ Վարչութիւնը ժողով նշանակեց, որ բանուորները գան և իրանց պահանջները յայտնեն։

ՍԻՄԼԱ, 4 մայիսի։ Անգլիական միսսիան, մայիսը Մակ-Մահոնի առաջնորդութեամբ, որ ուղարկված էր Աֆղանստանի և պարսկական Սէյիստան նահանգի սահմանները որոշելու, աջողութեամբ կատարեց իր դերը և վերադառնում է Կվէտա։ Սահմանային հարցի կարգաւորումը վերացրեց այն բոլոր հիմքերը, որոնք կարող էին գոյութիւն ունենալ ռուսների միջամտութեան համար Բէնդէր-Աբբաս տանող ուղղակի ճանապարհի հարցում։

6 մայիսի

ՏՕԿԻՕ, 5 մայիսի։ Ինչպէս երևում է հաստատվում է, որ ռուսական էսկադրան աշխատում է Վլադիվոստոկ հասնել ուղղակի ճանապարհով, և այդ պատճառով Տոգոի հետ ընդհարումն անխուսափելի է։ Ֆորմոզայի ջրանցքը բռնված է ականներով։

ՀՕՆԳԿՕՆԳ, 5 մայիսի։ Ջոն-Կվանտուն կըզզու ափերի մօտ պատրաստ սպասում են հրամանի 150 բեռնաւորված ջոնկաներ։ Ենթադրում են, որ նրանք բեռնաւորված են ուտելիքով, որ յատկացված է էսկադրաներից մէկի համար։—Օտար գործակալներն աշխատում են վարձել չինական լոցմաններ։

ՍԻՆԳԱՊՈՒՐ, 5 մայիսի։ «Մէգօվիա» շոգենաւը մայիսի 2-ին Վաբելլա հրուանդանի մօտ տեսել է ռուսական 42 նաւ, որոնք գնում էին դէպի հիւսիս։

ԼՕՆԴՕՆ, 5 մայիսի։ Ռուս լրագիրների հաղորդած այն լուրի առիթով, թէ անգլիական սինդիկատ է հիմնվում Կովկասում Զէմբրլէնի նախագահութեամբ, Զէմբրլէնը հեռագրեց գործակալութեանը, որ այդ լուրը բոլորովին անհիմն է։

ԿԻԵՎ, 5 մայիսի։ Կանեովի քաղաքագլուխ Տուրինովսկին դատի է մատնված հասարակական և որբերի փողերից մօտ 50,000 ր. վատնելու համար։ Յանցաւորը ձերբակալված է։

ՄՕՍԿՎԱ, 5 մայիսի։ Առաջիկայ ուսումնական տարում զբաղմունքների մասին եղած մինիստրական կարգադրութիւնը հավալարանի պրոֆէսորների մէջ խորհրդակցութիւն է առաջ բերել, թէ ինչպէս վարվի, եթէ դասախօսութիւնները չը վերսկսող պրոֆէսորներին հեռացնեն։—Շատ դերձակների վարպետները գործադուլ արին։

ԱՐՄԱՒԻՐ։ Գործակատարները գործադուլ արին։

ԱՍԽԱԲԱԴ։ Գործակատարները գործադուլ արին։

ԵԿԱՏԵՐԻՆՕԴԱՐ, 5 մայիսի։ Կառապանները գործադուլ արին, պահանջելով քարշակի առանձնաշնորհման կրճատում, որովհետև քարշակն իրանց վաստակին ՁՄաս է բերում։

ՈՒՖԱ։ Նահանգապետ Սօկոլովսկու դէմ սպանութեան փորձ արվեց երեկոյեան ժամը 11-ի մօտ։ Նահանգապետը, որ ներկայ էր ներկայացման, անտրակտի ժամանակ խօսակցում էր ծանօթների հետ թատրոնի մուտքի մօտ։ Յանկարծ լսվեց զէնքի մի քանի հարուած։ Նահանգապետը, ծանր վիրաւորված, ոչ մի աղաղակ չարձակելով, արագ անում է մի քանի քայլ և ուժասպառ վայր է ընկնում ու արիւնքամ լինում։ Զէնքի հարուածները նահանգապետին պատճառել են 3 լուրջ վերքեր վզի մասում։ Երկու գնդակներ դեռ չեն հանված։ Մահվան վտանգը դեռ չէ անցնել։

ԺԻՏՕՄԻՐ, 5 մայիսի։ Զուլհակների մեծ մասը աշխատանքները դադարեցրին, պահանջելով վարձագնի յաւելում։

ՄԻՆՍԿ։ Մոսկվա-Բրէստի երկաթուղու արհեստանոցները բանուորների գործադուլը շարունակվում է։

6 մայիսի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Հրատարակված է հետևեալ Բարձրագոյն ուկազը Կառավարիչ Սէնատին. «Հոգ տանելով կայսրութեան գիւղական աղգաբնակութեան էական կարիքների մասին, Մենք հրամայեցինք ներկայ տարվայ մարտի 30-ին հիմնել մի առանձին խորհուրդ գիւղացիական հողատիրութիւնը ամրապնդելու համար, յանձնելով այդ խորհրդին պարզելու գիւղացիների հողատիրական կարգերը հաստատուն դարձնելու պայմանները։ Բացի դրանից, Մենք բարւոք համարեցինք հիմնել մի առանձին կոմիտէտ, որը պէտք է ընդհանուր ղեկավարութիւն անէ գիւղացիների հողով ապահովելու բոլոր գործերի վերաբերմամբ։ Օրէնսդրական աշխատանքները պէտք է սերտ կերպով կապված լինեն նոր կազմված վարչութեան գործունէութեան հետ, և պէտք է մշակեն կանոններ ու օրէնքներ Մեզ ներկայացնելու ի հաստատութիւն և ի ղեկավարութիւն այդ նոր վարչութեան։ Սպասելով որ Մեր նախագծած կենտրոնական վարչութիւնը գիւղացիներին հողեր ժատակարարելու գործի առիթով կը նպաստէ հասարակական և հասարակական հարցերի լուծմանը, հրամայում ենք. I) գիւղացիներին հող ժատակարարելու գործերը վարելու համար հիմնել մի կոմիտէտ, նախագահութեամբ Մեր վստահութիւնը վայելող մի անձի։ II Այդ կոմիտէտի վարչութեանը յանձնել. 1) բոլոր հողային և գաղթականական գործերի ընդհանուր ղեկավարութիւնը. 2) գիւղացիների հողային հարցերի վերաբերող այն գործերը, որոնք ենթակայ են, համաձայն 1892 թ. օրէնքի 24-դ յօդուածի, մինիստրների կոմիտէտին. 3) գիւղական հողատիրութեան և գաղթականների գործերի բիւդջէտների նախագծեր, որոնք պէտք քննվեն կոմիտէտի և Պետական Խորհրդի տնտեսական բաժնի միացեալ նիստում. 4) հողային վարկի ընդհանուր ուղղութեանը վերաբերող խնդիրները և 5) պետական աղնուականութեան հողային բանկի և գիւղացիական հողային բանկի տարեկան հաշիւները, որ ներկայացնում է ֆինանսների մինիստրը ի քննութիւն, որպէս զի այդ հիմնարկութիւնները ընդհանուր պետական շահերի համաձայն կառավարվեն։ III Կոմիտէտի գործերի կառավարութիւնը դնել հողաբաժնութեան և հողագործութեան գլխաւոր կառավարչի վրա։ IV Կոմիտէտի նախագահին թողնել մշակելու և Մեզ ներկայացնելու ի հաստատութիւն օրինագծեր այդ կոմիտէտի մասին։ V Երկրագործութեան մինիստրութիւնը դարձնել հողաշինութեան և երկրագործութեան գլխաւոր վարչութիւն հետևեալ պայմաններով. 1) այդ մինիստրութեան վարչութիւնից հանել և ֆինանսների մինիստրութեանը յանձնել լեռնային մասի բոլոր օրէնքները, թողնելով նոր կազմված գլխաւոր վարչութեան վրա հանքագործական աղգաբնակութեան հողային կազմութեան պարտաւորութիւնները. 2) ներքին գործերի մինիստրութեան գաղթականութեան գործերի վարչութիւնը միացնել այդ նոր կազմված գլխաւոր վարչութեանը. 3) այդ գլխաւոր վարչութեանը տալ ներքին գործերի մինիստրութեան այն գործերը, որոնք կապված են օտարազգիների և զանազան կոչման գիւղացիների հողաշինութեան և հողերից օգտվելու հետ, նոյնպէս և գիւղական հողաբաժինների սահմանափակման գործերը։ VI Յանձնել գիւղացիների հողերի ամրացման յատուկ խորհրդին մշակելու օրինագծեր և ներկայացնելու Մեզ ի հաստատութիւն. ա) հողաշինութեան և երկրագործութեան գլխաւոր վարչութեան հրամանների նախագծեր՝ գիւղացիական հողատիրութեան հարցերի մասին և բ) հրահանգներ գիւղացիական հողային բանկին՝ նրա հիմունքների և գործունէութեան կարգի վերաբերմամբ։ VII Յանձնել հողաշինութեան և երկրագործութեան գլխաւոր կառավարչին ընդունված կարգով Պետական Խորհրդի քննութեանը ենթարկել իր վարչութեան տակ գտնվող հիմնարկութեան պաշտօնեաների շտատը, կապված այն փոփոխութիւնների հետ, որ կառաջանան այս ուկազի պատճառով։ VIII Ոչնչացնել 1903 թ. յուլիսի 11-ին Մեր հրամանով հաստատված հողային վարկի կոմիտէտը։ Թող Կառավարիչ Սէնատը այս հրամանի գործադրութեան համար միջոցներ ձեռք առնէ»։ Իսկականի վրա Նորին Կայսերական Մեծութեան Սեփական ձեռքով ստորագրված է. «ՆԻԿՕԼԱՅ»։ Ցարսկոէ-Սելո, 6 մայիսի, 1905 թ.։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Բարձրագոյն ուկազ Կառավարիչ Սէնատին. «Քննելով Պետական Խոր-

հրդում կայացած որոշումը գաւառական ոստիկանական սարաժայրին՝ պաշտօնական գործով ժամանակաւորապէս մնացած վայրերում տեղի բնակիչների բնակարան, վառելիք և լուսաւորութիւն ստանալու հարցի մասին, հրամայում ենք. ի լրացումն և ի փոփոխութիւն գոյութիւն ունեցող օրէնքերի՝ որոշել. 1903 Թւի մայիսի 5-ին Պետական Խորհրդի Բարձրագոյն հաստատված որոշման հիման վրա կազմված գաւառական ոստիկանական սարաժայի ուրեադնիկները և սարաժնիկները, իրանց բնակութեան մշտական տեղերից կարճ ժամանակով բացակայելու դէպքերում, ստանում են տեղացիներից բնակարան, վառելիքով ու լուսաւորութիւնով։ Կառավարիչ Սէնատը Թող միջոցներ ձեռք առնէ այս հրամանը գործադրելու։ Իսկականի վրա Նորին Մեծութեան Սեփական ձեռքով ստորագրված է «ՆԻԿՕԼԱՅ»։ Ցարսկօէ-Սէլօ, 21 ապրիլի 1905 Թւի։

«Նոր կազմող և զօրաշարժի ենթարկվող մի քանի յատուկ զօրամասեր լրացնելու համար հրամայում ենք Վարշաւայի, Մօսկվայի, Կիեվի և Կազանի զինուորական շրջանների մի քանի գաւառների հաւաքել հարկաւոր Թւով ձիեր, համաձայն այդ մասին եղած օրէնքների և նոր մտցրած փոփոխութիւնների։ Թող Կառավարիչ Սէնատը միջոցներ ձեռք առնէ այս հրամանը գործադրելու։» Իսկականի վրա Նորին Կայսերական Մեծութեան սեփական ձեռքով ստորագրված է. «ՆԻԿՕԼԱՅ»։ Ցարսկօէ-Սէլօ, 23 ապրիլի 1905 Թւի։

Հօֆմայստէր բարօն Ռօզէնին ամենողորմածաբար հրամայված է լինել արտակարգ լիազօր դեսպան Ամերիկայի Միացեալ-Նահանգներում։

ՇԱՆԳՀԱՅ։ Ռուսական «Պալլադա» կրէյսէրը, որ ընկղմված էր Պորտ-Արտուրում, ջրի երես է հանված ճապօնական ազատարար նաւերի միջոցով։

ՏՕԿԻՕ։ Ֆրանսիական կառավարութեան հաղորդածը ծովապետ Ժօնկիէրի ուղևորութեան արդիւնքների մասին՝ այստեղ համարվում է վերին աստիճա-ի անբաւարար։ Հաղորդածը ցոյց է տալիս մեծ անփոփոխութիւն կարևոր պարտականութիւնների կատարման մէջ, սակայն այստեղ յոյս ունեն, որ բալտիական էսկադրան վերջապէս մեկնել է և այդպիսով անտանելի լարված վիճակը վերջ է առացել։

ՏՕԿԻՕ։ Սպասում են, որ բալտիական էսկադրան կը գնայ Ամօյի կամ Ֆուչժօուի ուղղութիւնով այս շաբաթվայ վերջում կամ հետեւեալ շաբաթվայ սկզբին։ Ենթադրում են, որ էսկադրայի մի մասը կանգնած է Հայնանի մօտ։ Չինական իշխանութիւնները մերժում են հեռագիր ուղարկել Հայնան, պատրուակելով, Թէ ծովային հեռագրաթելը կտրված է։— Հաղորդում են, որ այստեղի ծովային շրջանների կարծիքով՝ կարելի է դուրս հանել և վերանորոգել «Պերեսվետ», «Պօլտավա», «Ռետվիզան» և «Պօբեդա» զրահակիրները և «Բայան» ու «Պալլադա» կրէյսէրները, ընկղմված Պորտ-Արտուրում։ Այդ նաւերից ամեն մէկի համար կը գնայ 150,000 ֆունտ ստէրլինգ ծախք։—Հիւսիսային Կօրէայում նախատեսվում են լուրջ դէպքեր։ Կօրէա են մեկնել պատերազմի սկզբից՝ 50,000 ճապօնացի։

ՆԻՒ-ԵՕՐԿ։ (Լօնդօնի վրայով)։ Վլադիվօստօկի ամերիկական հիւպատոսը տեղեկացրել է արտաքին գործերի մինիստրութեանը, որ բոլոր օտար առևտրական գործակալներին հրամայված է մեկնել Բերտից, սակայն Թոյլ է տրվում մնալ այդ շրջանի ուրիշ քաղաքներում։

ՊԱՐԻԶ։ Ռօժեստվենսկու էսկադրայի մեկնելու լուրը Հօնկօէ ծոցից դէպի հիւսիս՝ ճապօնական ժողովրդի մէջ հաւաստիացում առաջացրեց, որ ճակատամարտը տեղի կունենայ մօտ ապագայում։ Ենթադրում են, որ Ռօժեստվենսկին բաւարար քանակութիւնով ածուխի պաշար է վերցրել, լրացրել է ուտելիքի պահեստը և լիապէս պատրաստ է արշաւելու։

ՖՈՒՆԶԺՈՒԼԻՆ։ Նկատելի է, որ ճապօնացիները զօրացրել են ճանապարհների վերահսկողութիւնը, որոնք տանում են դէպի հիւսիս, նպատակ ունենալով արգելել հաղորդելու որ օ է բան իրանց մասին։ Առաջ չինացի առևտրականները բաւական ազատ մուտք ունէին երկու բանակների սահմանումն էլ, իսկ այժմ ճապօնացիները չեն Թողնում, միայն, ի հարկէ, բացի այն դէպքերից, երբ կանխապէս Թոյլտուութիւն են ստացած ճապօնական իշխանութիւնից։ Անկեղծ

է, որ նրանք որ և է բանի են ձեռնարկում, որը կապված է մեր Թիկնակողմն անցնելու յանկարծակի շարժման հետ, որ վախենում են Թէ մեզ կը յայտնեն։ Լուր տարածվեց, որ նրանք իրանց մի քանի զօրամասերը յետ են տարել Վլադիվօստօկի դէմ գործ սկսելու պատճառով։ Որքան որ այդ լուրն անհաւանական է, այնքան էլ հաւանական է, որ այսօր-վաղը ճապօնացիներն առաջ կարշաւեն։

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ ԹԱԳՈՒՀԻ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ
ԻՍԱՀԱԿ ՄԵԼԻՔ-ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԾԱԽՎՈՒՄ Է

Մի Լուսանկարչական ապարատ «Любитель» 13×18 սանտիմէտր մեծութեամբ. գինը 60 ր. փափագողները կարող են դիմել այս հասցէով. Тифлисъ, Лермонтовская ул. дамская мастерская Г. С. Солэмонова. 1—4

Բ Ժ Շ Կ Ա Պ Ե Տ
Գ. Ա. ՂԱԽՎԵՐԴԵԱՆ

Մասնագէտ մեզային և սիֆիլիտիքական հիւանդութիւնների,—ընդունում է հիւանդներին առաւօտեան 12 ժ.—1 ժ. երեկոյեան՝ 6 ժ.—9 ժ.։ Կուկիա, Սեմեօնովսկայա փ. № 20. (Ե. Հ. շ. Կ.) 8—30

Բժիշկ Ա. Միխթարեանց

Ընդունում է մասնաւորապէս սիֆիլիս, մորթու և վեներական ախտ ունեցող հիւանդներ ամենայն օր, առաւօտ. 12—2. երեկոյեան 6—8 Մեծ Վանքի փողոց, տուն Կուզանովի, դեղատան կից։ (ա. օ.) 70—80

Ա. ՂԱԶՈՒՄ ԵՆՔ

տեղեակ անձանց յայտնել մեզ փոքր Էրզրումի Քղի գաւառի Սեղանք գիւղացի Մարտիկ Յակովբեան Պարոյեանցի (35 տար.) ուր գտնվելը, որը 1903 Թւի օգոստոսի 10-ին 2 Արշակ և Միսաք ընկերներով անցել է Օլթիից սահմանը դէպի հայրենիք, սակայն Շիպակ գիւղում տաճիկ կառավարութիւնը բռնելով տարել է Էրզրում, որտեղից յետ են քշել դէպի ռուսաց սահմանը և բերելով մինչև Բաշգիւղի մօտերքը չէ իմացվում ինչ են եղել, նրանց մասին ոչ մի տեղեկութիւն չունենք ոչ մենք և ոչ նրանց ընտանիքը. մեր հասցէն՝ Кизляръ, въ пекарню Мартикъ Аковбяна. (ա. օ.) 7—10

Վ ա ճ ա ռ վ ո ւ մ է
ԿՈՎԿԱՍԻ ՓՈԽԱՐՔԱՅ ԳԵՆԵՐԱԼ-ԱԴԻՒՏԱՆՏ
ԿՈՄՍ ԻԼԱՐԻՈՆ ԻՎԱՆՕՎԻՉ
ՎՈՐՕՆՑՕՎ-ԴԱՇԿՕՎԻ

ֆոտոտիպ 42×56) մեծադիր նկարը
Հարիւրը 35 ր. ճանապարհածախսով։
Հատը 60 կոպէկ։ Դիմողները պէտք է ուղարկեն վճարի 1/3 մասը։
Հասցէն Тифлисъ, ул. Броссе, № 23.
2—3 (ա. օ.) А. А. Ованесянцъ.

ՇԻԼԼԷՐԻ ՄԱՀՎԱՆ 100-ԱՄԵԱԿԻ ԱՌԻԹՈՎ
Ա Ռ Ա Ւ Օ Տ Ը

նշանակված է մայիսի 8-ին, Արտիստական ընկերութեան համերգային դահլիճում.
սկիզբը 12½ ժամին ցերեկվայ։
Մասնակցում են. կայսերական Թատրօնների արտիստներ՝ օր. Պապայեան, պ.պ. Դօնսկօյ և Գօրեվ, նոյնտի և օր. Փուղինեան, պ.պ. Իշխան Բարեա ղնսկեյ, Դերժավին, Քափանակեան, Կնօտ, Եւրզով և Ֆիւրստ։
Տոմսակները վաճառվում են միայն Արտիստական ընկերութեան կասսայում։ 5, 6, 7։

ՄԻ հայ օրիորդ ցանկանում է հայ ընտանիքում փոքր երեխաների նայել. ամառանոցում միշտ իր հետ վերցնելու տանել և կարել երեխաների համար։
Հասցէն. Саперная ул- № 29, кв. Андроникова. (Հ. շ. Կ.) 3—3

Վշտի ու Թախիծի երգիչ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԹՈՒՄԱՆԵԱՆ
ՔՆՆԱԴԱՏԱԿԱՆ ՓՈՐՁ
Գինն է 20 կ։
Դիմել՝ Թիֆլիս—Կենտրօնական գրավաճառանոց։
Մեծ քանակութեամբ պահանջողները կարող են դիմել—Ф. Вартазарьянцъ—Вельяминовская № 24, Тифлисъ. (Հ. շ. Ե.) 3—3

Կովկասում տպագրական գործով զբաղված անձանց փոխադարձ օգնութեան ընկերութեան
Գ Ր Ա Ս Ե Ն Ե Ա Կ Ը
գտնվում է Թիֆլիսում, Տուրգէնեվսկայա փողոցի վրա, № 11 տան մէջ, և բաց է կիրակի օրերը առաւօտեան 9-ից մինչև 11 ժամը։ 9—10

Գօլօվինսկի պրօսպէկտ, տուն Արաֆէլօվի, Կադէտների կորպուսի դիմացը.

XX ԴԱՐԻ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆԸ. ՊԷՏՔ Է ՏԵՍՆԵԼ, ՈՐ ՀԱՒԱՏԱԼ

Իւրաքանչիւր օր ներկայացումներ են տրվում ցերեկվայ ժամը 12-ից մինչև երեկոյեան 11-ը։
Նոր ժամանած միակ իսկական ֆրանսիական
Է Լ Է Ք Տ Ր Օ - Բ Ի Օ Գ Ր Ա Ֆ
(առանց մրցակցի)։ Կենդանի ֆօտօգրաֆիայի մեքենայ վերջին կատարելութեան (1905 Թւի).
Ամեն մի սէանս կազմված է 3 մեծ բաժիններից։ Ռէպերտուարում կան մեծ քանակութեամբ նոր պատկերներ, որ դեռ ոչ ոք չէ ցոյց տուել Թիֆլիսում,—Բերված Պարիզից։ Ջը դիմելով զանազան հնարովի ռեկլամների, հասարակութիւնն ինքը կը համոզվի, որ յիշված է լ է ք տ ր օ - Բ ի օ գ ր ա ֆ ը իսկապէս XX դարի կատարելա գործված նորութիւնն է։
Սէանսներն սկսվում են ամեն օր ցերեկվայ ժամը 12-ից ամեն մի ժամից յետոյ՝ մինչև ժամը 8-ը, իսկ երեկոյեան 8-ից մինչև 11-ը միայն 2 սէանս—բացառապէս հասակաւորների համար՝ Պարիզեան ժանրով։
Տ ե ղ ե ր ի գ ն ե ր ը 50, 30 և 20 կ.։
Մինչև 10 տարեկան երեխաները վճարում են կէսը։ շ. Կ.

Կիրակի, մայիսի 8-ին, առաւօտեան ժամը 10½-ին Թիֆլիսի քաղաքային տան դահլիճում կայանալու է

Թիֆլիսի Հայոց Բարեգործական Ընկերութեան
ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԸ

Ժ ո ղ ո վ ի զ բ ա ղ մ ո ւ ն ք ի ա ռ ա ր կ ա ն ե ր ն ե ն.
1) Այժմեան կանոնադրութեան փոխելը։
2) Բարեգ. ընկերութեան, Ջրի ճաշարանի և յանուն Յով, Խուդադեանի որբանոցի 1904 Թ. հաշիւները և նոյն հիմնարկութիւնների նախահաշիւները։ (Որբանոցի նախահաշուի վերաբերեալ վարչ. անդամ Ա. Մէլիք-Այվազեանցը մնաց առանձին կարծիքի և խնդրեց վարչութեան առաջարկել ընդ. ժողովին իր կազմած նախահաշիւը ի քննութեան)։
3) Վերստուգող յանձնաժողովի զեկուցումը։
4) Վարչութեան 3 անդամների, 3 փոխանդամների և վերստուգող յանձնաժողովի 3 անդամների ընտրութիւնը։
Անդամ կարելի է գրվել ընկերութեան գրասենեակում Абасъ-Абадская пл. տուն բարեգործական ընկերութեան, առաւօտեան ժամը 10—2-ը։ Անդամավճարն է 6 ր.։ 5—6

Ս. ԷՋՄԻԱԾՆԻ
ՀԱԶԱՐ ՎԵՑՀԱՐԻՒՐ ԱՄԵԱԿԻ ԱՌԹԻՒ

Տպագրվում է Ս. Էջմիածնի, շրջակայ վանքերի և նշանաւոր վայրերի նկարներով ֆօտոտիպեական մի ալբօմ, բաղկացած քսան նկարից, որ իր կատարելութեամբ, մեր ցարդ եղած հրատարակութեանց գլուխ գործոցը կարող է համարվել։
Ցանկանալով միաժամանակ, որ մեր այս հրատարակութիւնը ծառայէր որպէս ուղեցոյց ինչպէս ազգային նոյնպէս և օտար ճանապարհորդներին, ալբօմին կցված կը լինի երեքլեզուեան մի համառօտ նկարագիր։
Ալբօմը կը տպվի երկթերթ կարդօնի վրա, դիրքը 18×24 երես, արժէքը 1 ր. 50 կոպ.։
Ցանկացողները Թող բարեհաճեն վաղօրօք դիմել մեզ, որ քանի ուշ չէ, կարողանանք որոշել տպագրելի քանակութիւնը։
Հասցէ. Тифлисъ, фототипія Март. Гнуни, Михайловск. № 38.
(Կ. Ե. Հ.) 2—15

Դ Է Պ Օ
ԱՌԱՋԻՆ ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
„Եղբ. Յակոբջանեանցներ եւ Սարգսեանց"

Գատրաստի հագուստեղէնի խանութում (Միքայէլեան կամուրջ, Քամոյեանի տուն № 25—30) մշտական ստացվում են մեծ քանակութեամբ կանանց, տղամարդկանց և երեխաների համար ամենավերջին ամառվայ սեզօնի տարազով պատրաստած հագուստներ։
Գները չափաւոր են և առանց սակարգութեան։ (շ. Հ.) 39—100

Ս. Պետերբուրգի մեքենայական արհեստագործութեան ընկերութեան
ԱՄԱՌԻ, ՀԱՇԱԿՈՎ, և ԹԵԹԵՒ, ԿԱՆԱՆՑ, ՏՂԱՄԱՐԴԿԱՆՑ և ԵՐԵԽԱՆԵՐԻ
ԿՕՇԻԿՆԵՐ,
նոյնպէս և սկորօխօդներ ու ճտքակալներ կարելի է ստանալ Թիֆլիսում և Անդրկովկասի միւս քաղաքներում ԱՄԵՆԱԼԱՒ վաճառատներում.

Խնդրվում է ուշք դարձնել ֆաբրիկայի նշանի վրա։

„ԼԵՕՊՕԼԴ ՆԷՅՇԵԼԵՐ"
Առևտրական տան պահեստում կայ ընտրութեան համար մեծ քանակութեամբ ռուսական եւ արտասահմանեան արհեստագործութեան
ԿԱՃՈՒՉԵՂԷՆԻ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐ
Տէլէֆօն № 346. 8—66 Երևանեան հրապարակի վրա։

Дозволено цензурою. Тифлисъ, 6-го мая 1905 г. Տպարան «ՀԵՐՄԷՍ» ընկ. Электропечатня типографскаго Т—ва „Гермесъ". Мад. ул. № 15.

ԲԱԳՈՒԻ ԱՂԷՏԻ ԶՈՀԵՐԻ ՕԳՏԻՆ

«ՄՇԱԿԻ» խմբագրութեան և Առաջնորդարանի Յանձնաժողովի միջոցով ստացված գումարների մասին համառօտակի յիշված է «ՄՇԱԿԻ» անցեալ համարներում։ Այժմ դնում ենք նուիրատուների մանրամասն ցուցակի շարունակութիւնը։

Վօրոնեժից — Դաւթեանցի գումարած թերթով 68 ր.։

Ս.նց-Ղարաքլիսայից—Հ. Խաչվանքեանի միջոցով 16 ր. 25 կ., որ նուիրել են հետեւեալ անձինք Գ. Յարութիւնեանի տանը եղած ընթրիքին՝

Գ. Իսկանդարեան 1 ր. 50 կ. տիկին Մ. Յարութիւնեանց, Մ. Թամրազեան, Ի. Խանզադեան, Հ. Խաչվանքեան, Մ. Աքուլեան, Ի. Ամիրբէգեան, M. Парухаладзе Տ. Ալօյեան, Է. Մանուկեան, Ս. Գասպարեան, Ե. Զարուհչեան, Մ. Ամիրխանեան, 1-ական ր. օր. Շուշանիկ Խաչվանքեան, Պ. Մ. Ավետիսեան, Մ. Թաթիեան, Հ. Կուզիկեան, Թ. Մանուկեան 50-ական կ. Բանդարեան 40 կոպէկ։

Սամարկանդից — Ե. Տէր-Խաչատրեանի ձեռքով ժողոված 64 ր. 50 կ., որ նուիրել են՝—Ա. Աբրահամեանց, Շ. Սափարեանց, Մ. Առուշանեանց 3-ական ր. Ց. Հայրապետեանց, Ա. Իսրայէլեանց, ոմն, Ա. Թաղիզերդեանց, Շ. Աբրահամեանց, Ա. Աղաչանեանց, Դ. Ազատեանց, Գ. Մկրտչեանց, ոմն 2-ական ր. Դ. Աբրահամեան, Ց. Երեմեանց, Պ. Սրմեանց 3-ական ր. Խ. Ալլավերդեանց, Շ. Պետրոսեանց, Ց. Բալիեանց, Ա. Սկրտչեանց, ոմն, Դ. Պետրոսեանց, Վ. Թուսանեան, Դ. Ութիայէլեան, Հ. Գրիգորեանց, Ս. Աղաբէկեանց, Ս. Արզումանեանց, Ս. Մինասեանց, Դ. Սահակեանց, Գ. Կարապետեանց, Ն. Յովհաննիսեանց 1-ական ր. Խ. Բէգլարեանց, Ի. Բաղալեանց, Բէգո, Յ. Յովսէփեանց, Ա. Թումանեանց, Ա. Իշխանեանց, Յ. Պետրոսեանց, ոմն. Ալլուբաբեանց, Յ. Սափիլեանց, Դ. Առուշանեանց, Գ. Ղարիբեան 50-ական կոպէկ։

Բաթումից — Մանթաշեանի II գործարանի հայ բանուորներից 107 ր. 75 կ. Ուզունեանի միջոցով՝ I բաժանմունք (ֆաբրիկ) 29 ր. 20 կ. II բաժանմունք (բայաղնի 19 ր. III բաժանմունք (թաղիվկի) 12 ր. 30 կ. IV բաժանմունք (իսապէլնիի) 47 ր. 60 կոպէկ։

Երեւանից—Ե. Տէր-Արիստակէսեանից 5 ր

Թիֆլիզից — Մ. սրկ. Տէր-Յարութիւնեանի միջոցով 5 ր. 3 ր. -իր կողմից, 2 ր՝ Հաչի-Ղարայ գիւղից Ա. Աշրաֆեանից։

Թուրքիայից Ա. Մինասեանի միջոցով 65 ր

Կորինից—Ն. Վ.-ի միջոցով 85 ր., որ նուիրել են՝—Տ. Տ. Ա. Եօլեան, Բ. Եօլեան Ս. Մինասեան, Շ. Եօլեան, 50 ական կ. Հ. Շահնազարեան 1 ր. Մ. Մալինցեան Մ. Միրաքեան, 40-ական կ. Մ. Բօշարեան 15 կ. Պ. Ս. Մելիք-Հանդիեան 6 ր. Ա. Տէր-Թոմասեան, 3 ր. Ց. Պարոնեանց, 2 ր. 50 կ. Գ. Փիրումեանց, Հ. Մելքումեան, Յ. Մկրտիչեան, Բ. Ասիլեան Բ. Բերատեան, Վ. Սափրաստիկչեան, 2 ական ր. ոմն, 1 ր. 50 կ. Զ. Սալինցեան Ա. Եօլիեան, Յ. Ա. Յովհաննիսեան, Հ. Բաչերքեան, Գ. Փիրումեան, Ն. Պարոնեան Ա. Եօլիան, Յ. Զորունց, Ա. Տէր-Յովհաննիսեան, Ա. Բարսեղեան, Ն. Յուսէյինեան, Յ. Օհանեան, Մ. Խաչատրեան, Ս. Միխայիլեան, Յ. Տէր-Դաւթեան, Հ. Թէոսեան, Գ. Սհանեան, Խ. քհ. Տէր-Մէլիք-Դատեան, Յ. քհ. Յակոբեան, Դ. քհ. Դաւթեան, Գ. քհ. Տէր-Մինասեան, Մ. Ներսիսեան, Ս. Մինասեան Խ. Մելիք-Օհանեան, Գ. Տէր-Մինասեան, Գ. Դոշեան Ա. Բաթերեան; Ա. Յովհաննիսեան, Հ. Խուրշիդեանց, Ա. Շահնազարեանց,, ոմն, 1-ական ր. Գ. Պարոնեան 1 20 կ. Հ. Տէր-Աստուածատուրեան, Ռ. Զաքարեան, Մ. Զաքարեան, Բ. Ռոստամեանց, Ա. Յովսէփեան, Ա. Բալասանեան, Հ. Տէր-Յովհաննիսեան, Մ. Նազարեանց, Ա. Բոշարեան, Ա. Տէր-Յակոբեան, Ա. Յակովբեան, Ի. Հողոսեան, Ե. Ցիշունց, Ա. Հայաստանցի, Կ. Հայաստանցի, Ն. քհ. Տէր-Մինասեան, Ա. Տէր-Գէորգեան, Յ. Ղազարեանց, Խ. Դասպարեանց, Հ. Տէր-Մանուէլեանց, Յ. Տէր-Յարութիւնեանց, Ա. Տէր-Դաւթեան, Ա. Մերուժեան, Յ. Ամարեան, Ա. Գրիգորեան, Վ. Տէր-Յովհաննիսեան, Ա. Գէորգեան, Ա. Աբրահամեան, Ն. Ալլավերդեան 50-ական կ. Ա. Բաղդասարեան, Կ. Սափարեան, Ա. Տէր-Դէորգեան, Գ. Բալասանեան, 40-ական կ. Հ. Ադամեան 35 կ. Ե. Ալլավերդեան, Ի. Գրիգորեան, Գ. Դէորգեան 30-ական կ. Հ. Բօշարեան, Գ. Ղուլիեան, Ա. Տէր-Յարութիւնեան, Զ. Գրիգորեան, Ա. Յարութիւնեան, Մ. Թունեիեան, Ս. Բաղդասարեան, Վ. Գրիգորեան, Ի. Անդրիեան, Հ. Պարոնեան, Ս. Գրիգորեան, Ս. Խաչատրեան, Ա. Առուստամեան, Գ. Աւագիմեան, 20-ական կ. Ա. Եղիազարեան, Գ. Բաղդասարեան, Բ՝ Մինասեան 15-ական կ. զանազան անձերից 2 ռուբլի 75 կոպէկ։

Յարլիցինից—Մ. Միսկարեանի ձեռքով հանգանակած 240 ր. որ նուիրել են։

Մ. Միսկարեան 25 ր. Բ. Ֆէթիդելսօն (հրէայ) 15 ր. Փ. Իրմուզեան 15 ր. Պ. Ջակուդաեվ, Բենդերսկի (հրէայ), Գ. Դոլդին, Բ. Ռօբինովիչ, Յ. Ալամդարեան, Յ. Սչաղեան, Մ. Էրսեխ (հրէայ), Լ. Սարուխանեան, Յ. Խալաղչեան, Ա. Թևերաղեան, 5-ական ր. Եղբ. Ղազարեան, Յ. Յ. Ախվերդեան 20-ական ր. Մ. Բիխովսկի 10 ր. Եղբ. Ղամազեան, Մ. Չիժեան 4-ական ր. Ա. Բելէնսկի, Ի. Կօչանով, Էպիտէին, Տ. Վախբերգթ, Ս. Իսկիդարեան. Խ. Խազիզեան, Մ. Ամիրխանեան, Լուբին (հրէայ), Լուբարդա (հրէայ), Ն. Յարութիւնեան, Վ. Ստեփանեան, Եղ. Խուդավերդեան 3-ական ր. Սր. քհ. Ստեփանեան, 3 ր. 50 կ. Պ. Պօպով, Ս. Ալպետեան, Նէուստրոեվ, Ա. Սարգիսեան, Ն. Սարգիսեան, Մարգար, Մարտին, Աբրահամեան, Կ. Ա՛ծատուրեան, Եղ. Այվազեան, Յ. Ազամեան, Գ. Արզումանեան 2-ական ր. Զալկինդ, Ս. Ռուբին, Ա. Գիլդերանդա, Մոսրեվ-Մսկոլով, Վ. Բէկնազարեան, Զէնկով, Բ. Սարգիսեան, Ս. Յոմբաեան, Անյայտ, Կ. Կոստանեան, Յովակիմեան, Աբգար, Պ. Զաքարեան, Գ. Մնացականեան, մի ոմն, տ. Արզումանեան, Հ. Ստեփանեան, Ս. Յակոբեան, Մ. Սարգիսեան, Ս. Ինչինչեան 1-ական ր. Մ. Պեվզներ, Ա. Ստեփանեան, Գ. Սարգիսեան, Մ. Ամիրեան, Բունեաթ, Գ. Դասպարեան, մի ոմն 50 կ. Վաթալեան և Մաղաքեան 40 կ. Յ. Տէր-Բաղդասարեան 25 կ.

Հվալսից—Խ. քհ. Շաթիրեանի Ա. Յովհաննիսեանի միջոցով 420 ր. 80 կ. որից 100 ր. Զխալսի Հրկիզեալների օգտին որ նուիրել են՝

Ս. Աբրահամեան 20 ր. Եղբ. Միշվելեաններ, Ա. Անգլիցեան, Անյայտ, Ց. Թադէոսեան, Ս. Իզմիրեան մի ոմն 10-ական ր. Յ. Մահտեսեան, ոմն, տ. Ե. Խանշամեան, Սարգսեան, Ն. Ֆիլեան, Յ. Աղաջանեան, Ն. Կաճկաճեան, Մ. Դոլգեան, Մ. Մոլթանեան, Ս. Թամազեան, տ. Մ. Սողոմոնեան, Գ. Մաղաթեան, Ղ. Նալբանդեան, Եղբ. Գօրգեաններ, Յ. Մուզլայեան, Գ. Ֆիլեան 5-ական ր. Ս. Թանդոյեան, Ա. Թամազեան, Սիմէօնեան, Ս. Սահակեան, Ա. Սամաջանեան, Մաղաթեան, Կ. Սարգսեան, Եղբ. Երուսաղէմեանք, Պ. Ոսկանեան, մի ոմն, Մ. Ֆաբրիկեան, Եղբ. Ղամբարեանք. Կ. Ղարիբեան, Խ. քհ. Շաթիրեան, Գ. Եաբլոկեան, Գ. Յովհաննիսեան, Դ. Շիրվանբէկեան, Յ. Զուբաբեան, տ. Բերոյեան տ. Մ. Եղիեան, Գ. Պետրոսեան, Մ. Սաֆարեան, Ա. Ռուշանեան, Ա. Ֆիլեան, Ա. Մեհրաբեան, Ն. Ղամբարեան, Յ. Կոստանեան, Կարապետ (ազգ անյայտ), Հւ. Աւագեան, Ա. Տումարուեան, Բ. Աղայեան, Մ. Կոստապրաւեան, տ. Շ. Անանեան, մի ոմն, Յ. Սմբաթեան, Վ. Պիտանեան, Եղբ. Սողոմոնեանք, Ն. Նիկողոսեան, Եղբ. Մեղոցեանք, Եղբ. Ալէքսանեանք, Ս. Թանդիեան 3-ական ր. Դ. Գոտերզեան, Կ. Սվէշնիկեան, Ա. Մուստեան, Պլօտնիկեան, Դպ. Յ. Կոստանեան, Մահտեսեան, մի ոմն, Մ. Մեժլումեան, Գ. Խալխալեան, Ե. Մուզլայեան, Մ. Սարոյեան, Գ. Մոլթանեան, մի ոմն, Հ. Եղիեան, Վ. Ֆիլեան, Կ. Պապովեան, Յ. Սվեշնիկեան, Գ. Կարանեան, տ. Մ. Անտոնեան, Մ. Յարութիւնեան, մի ոմն, Մ. Գրիգորեան, Յ. Գրիգորեան, Բ. Դիլանեան, Ղ. Կարանեան, Ա. Մողնեան, Մ. Ղարիբեան, Ս. Եարալեան 2-ական ր. Խ. Տարասեան, Մ. Վարլամեան, Ա. Յովհաննիսեան, Յ. Եգօրեան 1 ր. 50-ական կ. Ե. Թոփչեան, Զ. Նիկողոսեան, Հ. Մոլթանեան, Մ. Գալստեան, Ի. Եարալեան, Յ. Աւագեան, Անյայտ, Յ. Եզեգելեան, Յ. Ղուլիչանեան, Զ. Նարիմանեան, Պ. Զարշումանեան, Գ. Աղաբէկեան, Կ. Եարալեան, Յ. Թարխանեան, Յարութիւնեան, Յակովբեան, Ս. Լազարեան, Գ. Մկրտումեան, Մ. Դամուրչեան, Աղայեան, Գ. Մելիքեան, Գ. Աֆտանդիլեան, Արբակեան, Վ. Խաչիկեան, Մ. Զօլտարեան, Անյայտ, Ն. Թանդոյեան, Կ. Դ. Թանդոյեան, Կ. Աղասեան, Ի. Վարդանեան, Ա. Թելեթեան, Գ. Զուրաբեան, Դաւթեան, Յ. Թանդոյեան, Գ. Բաղդասարեան, Ե. Արզիզեան, Գ. Զանչուղազեան, Բ. Ֆիլեան, Յ. Բաղդասարեան, Մ. Երուսաղէմեան, Ա. Ալէքսանեան, Մ. Անտոնեան, Յ. Անտոնեան, Ա. Բէգլարեան, Ա. Դարգայեան, Խ. Ֆիլեան, Ա. Կիրակոսեան, Հ. Իսրայէլեան, Ե. Սուքեասեան, Կ. Օհանեան, Ց. Շիլեան, Մ. Սաֆարեան, մի ոմն, Փ. Բայեանդուրեան, Ս. Բարիսեան, Ի. Առաքելեան, Ե. Մաղանչեան, Գ. Բոթայեան, Յ. Մինայեան, Գ. Արամեան, Գ. Մկրտչեան, Գ. Առաքելեան, Խ. Յունցուլեան, Յ. Թամազեան, Ց. Մելքոնեան, մի ոմն 1-ական ր. Մ. Երուսաղէմեան 60 կ. Գ. Նանիկեան, Պ. Մակարեան, Թ. Անտոնեան, Կ. Կալատոզեան, Շիրինեան, Զամուկեան, Ե. Պապովեան, Գ. Միշվելեան, Ղ. Նալբանդեան, Ա. Նարիմանեան, Գ. Գոդերզեան, Ֆաբրիկեան, Ա. Բարիսեան 50-ական կոպ.։ Հ. Սարգիսեան 30 կ. Ի. Թաթոսեան, Վ. Սաղբանդեան 20.ական կոպ.։

Թաւրիզից—Մ. Սահակեանի միջոցով 402 ր. որ նուիրել են՝

Մաշթոց վարդ. Փափազեանց 50 դրան Մկ. քհ. Տէր-Ղազարեան 10 դ. Զ. Նազարբէկեան 200 դ. Առհ. տուն Թումանեան 300 դ. Ղ. Յակոբեան 100 դ. Մ. Նազարբէկեան 50 դ. տ. Մ. Նազարբէկեան 200 դ. տ. Հեղինէ Փորժ 40 դ. տ. Հ. Գրինֆիլդ 100 դ. տ. Սրբուհի Ամատունի 30 դ. Ս. Մութայաչեան 50 դ. Բժշ. Պ. Ասլանեան 50 դ. Ե. Կոթոյեան 10 դ. Մ. Շահբազեան 20 դ. Եղբ. Տէր-Կարապետեան 20 դ. Յ. Յովսէփեան 4 դ. Ա. Բաբաջանեան 30 դ. Ա. Վարդանեան, Կ. Մ. Վարդանեան, Մելիք-Զոհրաբեան, Մ. Սէթխանեան 10-ական դ. Ս. Եղիազարեան 50 դ. Գալստեան 10 դ. Յ. Յարութիւնեան 5 դ. Վ. Մովսէսեան 25 դ. Վ. Միքայէլեան 10 դ. Ս. Մելիք-Սարգսեան 50 դ. մի ոմն 10 դ. Եղբ. Բաղդասարեաններ 10 ռուբլի Ա. Թովմասբէկեան 50 դ. մի ոմն 10 դ. Ա. Գալստեան 10 դ. Ա. Սարգսեան 40 դ. Դ. Ա՛ծատրեան 20 դ. Խ. Պատմագրեան 20 դ. Ն. Մելիք-Զոհրաբեան 10 դ. Mission Catholique 20 դ. Ն. Մելիք-Բարսեղեան 30 դ. Եղբ. Աֆթանդիլեաններ 100 դ. Ընկ. Աբրամեան 50 դ. Ս. Գրիգորեան 10 դ. Յ. Աղասեան 10 դ. Տ. Թովմասեան 5 դ. Ընկ. Արարատ 70 դ. Յովակիմեան 10 դ. ոմն 6 դ. Դ. Շահկալդեան 5 դ. Յ. Մխիթարեան 10 դ. Ս. Շահնազարեան 10 դ. Վ. Փիլոսեան 10 դ. Ս. Թիւրապեան 50 դ. Զոհրաբեանց, Սուլխանեանց 30 դ. մի ոմն 10 դ. Ղազարոսեան 20 դ. Ռ. Արզումանեան 20 դ. Եղբ. Զանեժն 50 դ. Ա. Մելիք-Ասլանեան 20 դ. մի ոմն 20 դ. Մ. Մամեան 20 դ. Ս. Աւթանդիլեան 10 դ. Ա. Ալէքսանեանց 19 դ. Կ. Վարդանեան 10 դ. Ս. Ժամհարեան 30 դ. Ս, Ազարեան 30 դ. Ա. Մանուէլեան 20 դ. Մ.տ. Մանասեան 15 դ. Ս. Յովհաննիսեան 10 դ. Ա. Յարութիւնեան 10 դ. Մ. Պողոսեան 20 դ. Պ. Միքայէլեան 30 դ. Գ. Դասպարեան 20 դ. Ա. Միքայէլեան, Ա. Ղորղանեան, Յ. Յովհաննիսեան, Ց. Այվազեան, Մ. Բժշկեան, Ա. Բարխուդարեան, Պետրոս, Մ, Զ., Տ. Աֆթանդիլեան 10-ական դ. Ս. Օհանեան, տ. Եղ. Յակոբեանք, Բ. Աղամալեան, Մ. Մուշկամբարեան 20-ական դ. Ի. Մելիք-Իսրայէլեան, մի ոմն, Մ. Աւագեան 5-ական դ. Բ. Զալիեան, Լ. Գրիգորեան, Ա. Յովհաննիսեան, մի ոմն 4-ական դ.

Ալեքսանդրապօլից—քաղաքագլուխ Տէր-Պետրոսեանի միջոցով 1741 ր. 95 կ. որ նուիրել են՝

Բաղդասարեանց և եղբ. Խալաթեանք 100-ական ր. Զ. և Գ. Տէր-Պետրոսեանցներ 75 ր. Եղբ. Իւզբաշեաններ և եղբ. Աբովեաններ 50-ական ր. Գ. Յակոբեանց 40 ր. Կ. Սէյլանեանց 35 ր. Զ. Կոստանեանց 30 ր. Խ. Իսահակեանց, Ս. Խոյեցեան, Բ. Ղօլթուղչեանց և եղբ. Գրիգորեաններ 25-ական ր. Ասլանեանցներ 20 ր. Եղբ. Տէր-Դաւթեաններ 15 ր. Յ. Քեանդարեան, եղբ. Աղաբալեաններ, Մ. Ղօլթուղչեան, եղբ. Ղասապեաններ, Յ. Պապիկեանց, եղբ. Խան-Անուշեաններ, Հ. Սրդզի Պողոսեանց, Յ. Դրամբեանց, Գ. Սատոյեանց, եղբ. Ալէքսաղբասաններ, Ա. Կոստանեանց, Հ. Ծաղիկեանց, Ա. Իսահակեանց, Ա. Բունեաթեան, Յ. Կուտանեանց, Մ. Ծատուրեանց, Պ. և Ռ. Էլլարեանց, Հ. Բուդաղեանց, Ա. Տիգրանեանց և Ի. Խոյեցեանց 10-ական ր. Կ. Իսահակեանց 8 ր. Վ. Ստեփանեանց 7 ր. Վ. Էլբակեան, Գ. Վարդիկեանց, Յ, Կարանեանց, Յ. Բէշիշեանց, Գ. Ղապչիմալեանց 6-ական ր. Մ. Բուխկեան և Ա. Բունեաթեան, Յ. Վարդապատրիկեանց, Ե. Ավրաամով (յոյն), Պ. Բէբուդեանց, Ա. Վարդապետեանց, Կ. Բէշիշեանց, Մ.ը-ի Մ. Գաֆաֆեանց, եղբ. Զաքարեանք, Յ. Տէր-Գէորգեան, Ա. Սիմէօնեանց, Ս. Մութաֆեանց, Կ. Զանլաթեանց, Յ. Ամիրջանեանց, Ա. Յակոբեանց, եղբ. Աւշարեանցներ, Հ. Ղօլթուղչեանց, Ե. Ղօլթուղչեանց, Պ. Դրամբեանց, Խ. Երանոսեանց, եղբ. Արաբաջեանցներ, Ս. Տէր-Յարութիւնեանց, Յ. Տէր-Մինասեանց, Թահիմ-իւսուֆ-օղլի, Ե. Մելիքեանց, Ա. Կուտանեանց, Հիւմբատ իւսիֆ-օղլի, Գ. Կորանեանց, Յ. Տէր-Պողոսեանց, Մ. Ագուլեանց 5-ական ր. Ա. Գալոյեանց 4 ր. Բ. Ղազարեանց, Յ. Էլբազեանց, Յ. Ստեփանեանց, եղբ. Կրիտեանցներ, եղբ. Գեղամեանք, Յ. Վահրամեանց, Վ. Հատիկեանց, Ա. Տէր-Պետրոսեանց, Գ. Ղասապեանց, Ն. Կարապետեանց, Մ. Զամչեանց, Ս. Կարապետեանց. Գ. Կարապետեանց, Յ. Զարգարեանց, Ա. Կրիտեանց, Յ. Մինասեանց, Յ. Խաչատրեանց, Ա. Սաֆարեանց, Ա. Ղազազեանց, Ա. Յովհաննիսեանց, Թ. Սարգսեանց, Վ. Զախմախչեանց, Յ. Բուխկեանց, Ա. Բաբայեանց, Յ. Կարճիկեանց, Ս. Զախմախչեանց, Յ. Սղնեցեանց, Ալա-էէր. Վէլի-օղլի, Ա. Տայեանց, Կ. և Մ. Մովսէսեաններ, Ս. Բազազեանց, Հ. Բաղրամեանց, Հ. Թեադոյմեանց, Մ. Փէրկելեանց, Ա. Զաքարեանց, Կ. Իսպիրեանց, Յ. Տէր-Աւագեանց, Ս. Իւզբաշեանց, Գ. Սանոյեանց, Հ. Գեղամեանց, Ա. Մատինեանց, Մ. Կոզմալեանց, Ա. Լեբերգ, Գ. Տէր-Մարտիրոսեանց, Վ. Տէր-Պետրոսեանց, մի ոմն 3-ական ր. Գ. Աղաբալեանց, Պ. Աղաջանեանց, Ս. Յակովբեանց, Ս. Երամեանց, Պաստուրմաճեանց, Հաճի Ա. Կարապետեանց, Ս. Կարապետեանց, Մ. Մակարեանց. Ա. Կորկոտեանց, Վ. Ալանաքեանց. Գ. Փալանջեանց. Խ. Իսախազեանց, Ա. Բասինեանց, Արդ. Յակովբեանց, Ե. Քաղցրիկեանց, Ա. Բու-

խկեանց, Զ. Ղայսէրզեանց, Ց. Ալոյեանց, Հ. Իսպերեանց, Ալակպէր Հաճի Կալի-օղլի, Հաճի Մամադ Ալի-օղլի, Հ. Նալբանդեանց, Ս. Զախմախչեանց, Ա. Աւգերեանց, Ա. Թադէոսեանց, Պ. Կրպոյեանց, Ա. Պարունակեանց, Յ. Կունջուլեանց, Հմ. Մամակոչեան, Տէր-Պողոսեանց, Մ. Սանոյեանց, Յ. Մոռայեանց, Յ. Մինասեանց, Մզմալեանց, Գ. Շիլածեանց, Գ. Զօլախեանց, Ս. Ղուկասեան, Ա. Արարատեանց, Ղուլի Ազիզ-օղլի, և Ա. Յակոբեանց 2-ական ր. Մ. Ախսախալեանց, Ի. Ախսախալեանց, Յ. Սիմայեանց և Ա. Սողոյեանց 1 ր. 50-ական կ. Յ. Ափոյեանց, Ն. Շախուլեանց, Փ. Սեոյեանց, մի ոմն, Կորկոտեանց, Յ. Շէկոյեանց, Խ. Խաչատրեանց, Ա. Վարդանեանց, Ս. Զուֆալակեանց, Ի. Աղաչանեանց, Ա. Տէր-Զաքարեանց, Յ. Մինասեանց, Հ. Ստեփանեան, Խ. Խաչատրեան, Ա. Մուխտարեանց, Մ. Գործակալեանց, Մ. Միսրչանեանց, Յ. Ալանաքեանց, Ա. Խաչատրեանց, Վ. Բաբոյեանց, Յ. Ալլազեանց, Մ. Աւետիսեանց, Յ. Սահակեանց, Մը-սի Յ. Թառոյեանց, Ա. Մատնիչեանց, Ս. Մատնիչեանց, Ց. Տօնականեանց, Ա. Սահրատեանց, Կ. Տէր-Յովհաննէսեանց, Ս. Արարատեանց, Ն. Ալէքսանդրեանց, Ա. Զարիֆեանց, Ա. Տէր-Դաւթեանց, Ա. Փէշտմալճեանց, Ա. Բուտոնչեանց, Խ. Փոլիկեանց, Ա. Ալանաքեանց, Զ. Անտօնեանց, Մ. Իսահակեանց, Ա. Ճընանեանց, Յ. Զաքմիշեանց, Կ. Զաքմիշեանց, Գ. Ղազազեանց, Հ. Զաքարեանց, Ա. Քուփալեանց, Կ. Վարդանեանց, Վ. Բիչաքչեանց, Նալբանեանց, Լ. Ափոյեանց, Ն. Եգանեանց, Մ. Արարատեանց, Ա. Դրտեանց, Վ. Նախուլեանց, Խ. Բաղդասարեանց, Մ. Անտեղիկեանց, Պ. Սաղոյեանց, Ց. Յարութիւնեանց 1-ական ր. Խ. Տէր-Մելիքսէդէկեանց, Թ. Նահապետեան, Մ. Ղարիբեանց, Յ. Յովհաննիսեանց, Կ. Տէր-Սինասեանց և Մածակեանց 50-ական կ. Ց. Տէր-Մարտիրոսեանց 40 կ. Ա. հեստաւորների շրջանում հանգանակած էՐ որմնադիրներից 30 ր. գինեպաններից և սրճապաններից 80 ր 35 կ. ոտնամաններ կարողներից (թիքիֆներից) 19 ր. 90 կ. չարխագործներից 8 ր. 50 կ. պղնձագործներից 10 ր. երկագործներից 10 ր. մաղագործներից 1 ր. 60 կ. հնավաճառներից 7 ր. 60 կ. մսագործներից 21 ր 60 կ. նպարավաճառներից 45 ր. 20 կ. սուաղարարներից 12 ր. 5 կ. դաբաղներից 13 ր. 60 կ. հացթուխներից (լաւաշագործներից) 19 ր. 50 կ. սրուս հացագործներից (փռնեպաններից) 23 ր. 50 կ. սափրիչներից 8 ր. 30 կ. դերձակներից 16 ր. 35 կ. հիւսներից 50 ր. քաղդպրոցի աշակերտներից 4 ր. 50 կ.

Շլովկա—գիւղի հասարակութիւնից Ա. Կիզկիզեանի և Ց. Ճլարեանի միջոցով 96 ր. 50 կ., որ նուիրել են՝

Փ. քհ. Սէֆէրեան, Կ. Մարգարեան Խ. Պահարեան 5-ական ր. Յ. Սարգարեան, Հ. Իճեան 3-ական ր. Ծ. Աւճեան, Ց. Փափազեան, Մ. Թորոսեան, Մ. Գասմեան 2 ական ր. Կ. Քոչկանեան, Յ. Թորոսեան, Գ. Թորոսեան, Ց. Սիւնկիւրտեան, Կ. Սէլզեան, Յ. Կոչումեան, Ս. Թոփչեան, Ց. Կարմիրեան, Ս. Գալայճեան, Ա. Թոփչեան Խ. Մելէթեան, Ս. Մահտեսեան, Մ. Օֆլեան, Խ. Քոչկանեան, Յ. Մարգարեան, Կ. Պատսիկեան, Նազելի Թէրզեան, Ե. Իճեան, Թ. Մինասեան, Մ. Քոչկանեան Ա. Քոչկանեան, Ս. Քիւլեան, Գ. Փիլոսեան, Ց. Իճեան, Իսկուհի Իճեան, Թ. Թոփչեան, Յ. Սէֆէրեան, Ա. Մէլէթեան, Հ. Սատիեան, Գ. Փափազեան, Ա. Քիւլեան, 1-ական ր. Մ. Կոչումեան 65 կ. Պ. Թէփուլեան, Յ. Փափազեան, Հ. Թիրէքեան, Ս. Փափազեան, Գ. Քէօսէեան, Յ. Թաթուլեան, Յ. Քոչկանեան, Խ. Մելէթեան, Ց. Քարակէօզեան, Պ. Քէօլեան, Յ. Քոչկանեան, Մ. Քիւլեան, Գ. Գասմեան, Գ. Թոփչեան, Ց. Ճիվելէկեան, Ս. Ճիվելէկեան, Հ. Մատինեան, Պ. Կօնաշեան Ե. Գասմեան, Պ. Թոփչեան, Գ. Սէփէրեան, Խ. Ճիվելէկեան, Կ. Թէփուլեան, Ա. Մատինեան, Յ. Կոչումեան, Յ. Քոչկանեան, Դ. Խորէն, Մ. Ճլարեան, Ա. Զարվաշտեան, Է. Սէլզեան, Հ. Թորոսեան Մարթա Օֆլեան, Ս. Թորոսեան, Շ. Քոչկանեան, Գ. Փափազեան, Հ. Մաթոսեան Ե. Նահուլեան, Վ. Մաթոսեան, Ս. Աթակեան, Աննա Թորոսեան, Մ. Քիւլեան, Ա. Սէֆէրեան, Յ. Քէլճեան՝ Զ. Մոմճեան, Ոսկի Աւճեան, Ն. Կոչումեան, Է. Քոչկանեան, Ս. Մատիլեան, Աննա Աւճեան, Ա. Փիլոսեան, Օսկիկ Սարեան, Աննա Սարեան, Ս. Փափազեան, Գ. Վասիլճեան, Ս. Զամուրեան, Հ. Սարեան, Գ. Գարաքէհեան 50-ական կ. Յ. Սէլվեան, Կ. Սէֆէրեան, Ա. Աւճեան, Աննա Թաթուլեան, Լ. Թաթուլեան, Յ. Տէմիրճեան 40-ական կ. Ս. Սէֆիրեան, Գ. Թաթուլեան, 30-ական կ. Մ. Քոչկանեան, Խ. Աւճեան, Գ. Սէֆէրեան, Մ. Սէլզեան, Ն. Սէլզեան, Ա. Փափազեան, Աննա Սէֆէրեան, Կ. Սէֆէրեան. Մ. Քէլապեան, 25-ական կ. Փ. Պարսիկեան 10 կ. Ռ. Մանուկեան 2 ր.։

Մելեկիշէհ—գիւղի հասարակութիւնից Վարվալդեանի և Սէֆելեանի միջոցով 49 ր., որ նուիրել են՝

Յ. Էօքսիւեան, Ց. Վարվալտեան, Կ. Բալայեան, Ե. Միւսէլիմեան, Ս. Վարզալատեան, Յ. Հալաճեան, Գ. Նիելոսեան, Ի. Տէմիրճեան, Գ. Վարզալատեան, Մ. Զալեան, Յ. Քէշաղեան, Մ. Մլէթշեան, Յ. Ճիվելէկեան, Մ. Վարզաշտեան, Մ, Թաթուլեան, Ն. Փիլոսեան, Լ. Էօքսիւզեան, Յ. Թերզեան. Ս. Հալլաճեան, Խ. Ճեվելէկեան, Կ. Բալայեան, Յ. Ղազարեան, Յ. Ճեվելիկեան, Ց. Ապ. Մ. Տրապիզոնեան 1-ական ր. Յ. Ղազանճեան, Ա. Վարզալատեան, Յ. Վարզալատեան, Գ. Վարզալատեանց, Կ. Թերզեան, Խ. Սլոյեան, Ի. Սաթոսեան, Պ. Թորոսեան, Ա. Վարզալատեանց, Գ. Սէլվեան, Յ. Միւսէլիմեան, Խ. Գազանճեան, Ա. Ռօզլեան, Կ. Թաթուլեան. Հլաճեան, Գ. Հալաճեան, Կ. Ճիվելիկեան, Հ. Փաշեան, Ե. Գալայճեան, Մ. Ղարակեօզեան, Կ. Ղարակէօզեան, Ց. Էօքսիւզեան, Յ. Վէլիկեան, Ց. Թաթուլեան, Խ. Իճեան, Յ. Ալճեան, Գ. Մարգարեան, Կ. Տէր-Մերճեան, Յ. Քիւլճեան, Խ. Քիլապեան 50-ական կ. Ղ. Քոչքանեան 60 Ա. Քէլէշեան, Ս. Շաքրիեան, Գ. Տէր-Մերճեան, Զ. Իճեան, Պ. Սէֆէրեան, 50-ական Յ. Վարդիկեան 40 կ. Յ. Աւետեան. Յ. Թիւրքմենեան 50-ական կ. Յ. Սելոյեան, Ց. Զապունեան, Յ. Մէլէթլեան, Գ. Զարիլճեան, Ս. Տէմիրճեան, Զ. Քոչքանեան Ց. Նահուլեան, Ց. Մկրեան 30-ական կ. Ս. Ղազարեան, Ղ. Թերզեան, Գ. Խանիքերեան, Մ. Երանոսեան, Պ. Թերզեան, Ղ. Վարկլճեանց, Յ. Փաշեան, Խ. Թաթուլեանց, Մ. Նալլաճեան, Յ. Թաթուլեան, Մ. Քէլճեան, Գ. Վարելիճեան, Կ. Սլոյեան, Մ. Թորոսեան, Զոնակ, Մինաս 20-ական. կ.

Թլեփլիսից— Յ. Արվանեանի ձեռքով ժողոված 64 ր. որ նուիրել են՝

Ս. Ագարբեգեան 10 ր. Ա. Արվանեանց 5 ր. Ս. Խաչատրեան, Յ. Աւագեան 2-ական ր. Ա. Սափարեան, Ա. Բաբայեան, Ի. Դոլիբեգեան, Ս. Մուրացեան, Գասպարեան, Ս. Ղարագեօզեան, Կուտուզով, Դուլիաշվիլի, Եղիշէիրաշվիլի Բախլին, Ք. Փիրաչեան, Պրեսման, Լազարեան, Յ. Զամանեան, Խ. Թաւշանով, Մ. Առաքելեանց, Պ. Պետրոսեանց, Պ. Էթմիկճեան, Ս. Փիճճեան, Պ. Քիւսկեանց, Ա. Գրիգորեանց, Զ. Ռօստոմեանց, Մ. Գրիգորեանց, օր. Մ. Ռօստոմեանց 1-ական ր. Մ. Ֆէլէկեան, Ս. Պոյեաճեան 5-ական ր. Դ. Գրիգորեան, Զարգարեանց, Ս. Մուրադով 2-ական ր. Բասինեանց 3 ր. Շահինեան, Սոսին 50-ական կ. Դ. Նազարետով 1 ր.։

Քեսաբեղլիք—քարհանքի ծառայողներից ու բանուորներից Ա. Բէգնազարեանի միջոցով 500 ր. նուիրատուներն են՝

Կ. Գասպարեան, Ս. Թունեան 15-ական ր. Ա. Սաֆարեան, Մ. Բաբասեան, Խ. Դիլավեան, Փ. Աբրահամեան 10-ական ր. Ս. Կոփեան, Ա. Աբրահամեան, Մ. Բաբայեան, Մ. Օհանեան, Ա. Կոստանեան, Մ. Աբալեան, Խ. Եսայեան, Տ. Իւզբաշեան, Ա. Գասպարեան, Ն. Յակոբեան, Ա. Թամրազեան, Հ. Թունեան, Մ. Աւագեան, Յ. Մանուկեան, Ա. Խաչատրեան, Վ. Բաղդասարեան, Ա. Սարգսեան, Հ. Խաչատրեան, Ե. Աւագեան, Ս. Գէորգեան, Բ. Այվազեան, Ռ. Ադամալեան, Յ. Յարութիւնեան, Մ. Ազիզեան, Բ. Գրիգորեան, Դ. Խաչատրեան, Կինցերաշվիլի 5-ական ր., Յ. Միրզայեան, Դ. Վահանեան 4-ական ր. Թ. Վարդանեան, 60 օրինակ «Մշակի» համար 6-ական ր., Հ. Զուբեան, Զ. Բ. Գ. Սիմոնեան, Բ. Բաբախանեան, Ա. Իւզբաշեան, Ս. Յովհաննիսեան, Ա. Խաչեան, Ն. Յակոբեան, Ի. Յարութիւնեան, Պ. Յովհաննիսեան, Ս. Յովսէփեան, Խ. Գրիգորեան, Մ. Սարգսեան, Ս. Սարգսեան, Ա. Բաղդասարեան, Գ. Բալեան, Հ. Յովհաննիսեան, Մ. Ավանէսեան, Ա. Ստեփանեան, Յ. Դադայեան, Հ. Աւագեան, Բ. Բէլուբէգեան, Ի. Խուբլարեան, 3-ական ր. Գ. Ասլանեան, Ս. Զաքարեան, Ց. Մելիքսէթեան 2-ական ր։ Ա. Բաղդասարեան, Ա. Պետրոսեան, Բ. Գրիգորեան, Ա. Իւզբաշեան, Ա. Ամիրդօլանեան, Մ. Մնացականեան, Ա. Ղահրամանեան, Յ. Յակոբեան, Ց. Սափարեան, Ն. Ալէքսանեան, Յ. Մնացականեան, Ի. Գրիգորեան, Ա. Յովհաննիսեան, Ն. Յովհաննիսեան, Մ. Գրիգորեան 1-ական ր. Գ. Սիմոնեան, Մ. Ալդոյեան, Առաքել, Տ. Համզայեան 50-կ. Գ. Մելիքեան 25 ր. Ս. Տէր-Ներսէսեան 20 ր. և Յ. Բէգնազարեան 128 ր.։

Թիֆլիս—Ղամբարեանի միջոցով 43 ր. որ նուիրել են՝

Ս. Մելոնեան 5 ր. Խ. Մանասէրեանց 2 ր. տ. Գէորգեան 1 ր. 50 կ. քաղաքի ծառայող բանուորներից 2 ր. 50 կ. Ց. Մարտիրոսեան, Վ. Կամբարեան, Կ. Միրզոեան, Պ. Մարգարեան, ոմն կօշկակար, Մ. Նազարեան, Մ. Սիմոնեանց, Տ. Լիլիմանով, Ա. Օհաննէսեան, Զ. Տէր-Արութիւնեան, տ. Իսրլով, պ. Տէր-Կարապետով, Կ. Խաչատուրով 1-ական ր. Յ. Թուիթէց, Պ. Մանէսեան, Ա. Յարութիւն, Մ. Սարգսեան, Ս. Եղիազարով, Ս. Սակոբով, Գ. Սակոբեան, Ա. Սակոբեան, Ս. Ի. Յարութիւնեան, Վ. Աւետիսեան, Վ. Սաֆարեան, Ս. Յարութիւնեան, Ա. Մանուկեան, Ս. Գասպարեան, Ա, Մարտիրոսեան, մի ոմն, Պ. Ստանէսեան, Դ. Վարդանեան, Ա. Աւետիսեան, Ս. Կարապետեան, Ս. Զըմբցեան, Ս. Կարապետեան, Մ. Սալոնեանց, ոմն, Պետրոս, Ց. Մարտիրոսեան. Գ. Իսկանդարեան, Ա. Շողոեան, Ա. Դարչինեան, Կ. Օհաննէսեան 50-ական կ. Ի. Բաբվելով 30 կ. մի ոմն, Ս. Խէրապետով 20-ական կ. Մ. Մարիթի 30 կ.։

Բաքուում—երկաթագործ արհեստաւորներից՝ Ա. Բաղրամեանի միջոցով 24 ր. 5 կ., որ նուիրել են՝

Ա. Բաղրամեանց 2 ր. Ա. Թորոսեան Վ. Խաչատրեանց 1-ական ր. Ա. Մելոեանց, Ն. Լեզգիեան 2-ական ր. Ե. Ժամկոչեան, Գ. Յարութիւնեանց, Հ. Խունչեան, 1 ական ր. Հ. Խաչատրեան, Ս. Խաչատրեան 1 ր. 50-ական կ. Ս. Ղուկասեան 50 կ. Բ. Աղաչանեան, Հ. Նազարեան 40-ական կ. Ա. Օհանեան, Մ. Թուլիինեանց, Ս. Համզաեվ, Գ. Իանզարով, Ց. Խաչեանց 30 կ. Մ. Ավետիսեանց, Գ. Աղաչանեան 25-ական կ. Ց. Սօխանեանց 20 կ. Խ. Ռոգերզեանց, Մ. Օհանէսեանց, Ս. Դավիդով, 50-ական կ. Ինանսիէլ Յ. Մ. Շահով, Գ. Օհանով, Բրեիշէին Մ. (հրէայ) Գ. Սանատզէ 30-ական կ. Ց. Զեզաֆոայ 25 կ. Ն. Սանատզէ 10 կ. ոմն 20 կ. Ց. Բաբսեղեանց 1 ր. Մազիզեան և Մարտիրոսեանց 1 բուբլի։

Մալիշկա—գիւղից Վահան Դովլաթեանի միջոցով 39 ր. 85 կ., որ նուիրել են

Մ. Սարգսեան, Գ. Մարտիրոսեան, Մ. Մնացականեան, Ց. Մովսէսեան, Ա. Տէր-Խաչատրեան 1-ական ր. Մ. Ավետիսեան 60 կ. Ա. Սարգսեան, Ա. Դաւթեան, Ս. Աստուածատուրեան, Կ. Յակովբեան, Խ. Կոստանեան, Բ. Մովսէսեան, Ա. Խանոեան 50-ական կ. Վ. Սարգսեան, Գ. Թումանեան, Ե. Բաբայեան 40-ական կ. Ս. Բաբլոեան, Ս. Յակովբեան 30-ական կ. Ն. Տէր-Սարգսեան, Ա. Յարութիւնեան 25-ական կ. Դ. Մովսէսեան, Ց. Ոսափեան Ա. Սարգսեան, Ա. Մովսէսեան, Ս. Կունչուրեան, Ս. Մխոյեան 20-ական կ. Պ. Շահբազեան, Ղ. Բաբայեան Ա. Արմաղանեան 15-ական կ. Ա. Միրզոյեան, Ս. Մարգարեան, Մ. Ստեփանեան, Յ. Աբրահամեան, Յ. Շահբազեան. Գ. Մովսէսեան 10-ական կոպէկ։

Քէլիշքանդ—գիւղացիք. Ա. Աւագեան Վ. Աւագեանց, Ս. Յովհաննիսեան 1-ական ր. Մ. Յարութիւնեան 50 կ. Յ. Ղազարեան 30 կ. Զ. Յարութիւնեան 20 կ. և Մ. Ումուրլաղեան 10 կոպէկ։

Ներաքեանց—գիւղացիք՝ Մ. Աւագեան, Պ. Նազարեանց, Ե. Սաբադեանց 1-ական ր. Մ. Այվազեան 80 կ. Մ. Մնացականեան, Ա. Տէր-Խաչատրեան, Ն. Մանասէրեան 50-ական կ. Ա. Վարդանեան 40 կ. Ն. Նազրեանց և Մ. Ղազարեան 20-ական. Գ. Գէորգեան 10 կոպէկ։

Բաշքլար—գիւղից՝ Տիկին Շուշանիկ Բունեաթեան, Ա. Բունեաթեան, Ա. Բունեաթեան Տէր-Աբրահամ, Յ. Մարգարեան. Յ. Մարգարեան, Խ. Սիմոնեան 1-ական ր. Ն. Զաքարեան, Ղ. Բունեաթեան, Խ. Կարապետեան, Վ. Մուրալեան 50-ական կ. Ե. Ստեփանեան 40 կ. Ա. վարդապետ Մ. Տէր-Մովսէսեան, 7-ական ր. Վ. Դավլաթեան 1 ր. 50 կոպէկ։

Դանդակլից—Գր. քհ. Բաբաքեքեանի միջոցով 128 ր. 50 կ, որից 65 ր. Հայաբի դրդէրից վնասուածների օգտին։

Նուիրատուներն են—Եղբայրք Նաբաթեանք, 25 ր. Ս. Մալիեան 10 ր. Մ. Տէր-Աբրահամեան, Ս. Լազարեան, Մ, Յակովբեան, Զ. Իսահակեան, Լ. Աւագեան, Մ. Մռաւեան Ց. Ստեփանեան 5-ական ր. Վ. Սէյրանեան 4 ր. Դ. քհ. Բաբաքեխեան, Գ. Ադամեան, Ի. Տէր-Սահակեան, Տիկ. Ն. Խասպապեան, Մ. Գէորգեան, Մ. Մելքոնեան, Յ. Մարտիրոսեան, Ն. Մելքոնեան, Ա. Մռաւեան, Ա. Եգանեան, 3-ական ր. Պ. Ղարախանեան, Յ. Մկրտումեան, Մ. Տէր-Եփրեմեան, Մ. Սէյրանեան, Վ. Մատթէոսեան, Ա. Մատթէոսեան, Մ. Փարսադանեան, Ս. Ստեփանեան, Գ. Թոքմաչեան, Ս. Մելքոնեան, 2-ական ր. Ի. Յակովբեան, Զ. Միսկարեան 1-ական ր. Ս. Ստեփանեան, 50 կ.

Թլեփլիսից—օր. Շ. Խան-Աղեանի միջոցով ժողոված 8 ր. 30կ., որ նուիրել են՝

Ս. Աղասեան, Գ. Աւագեան, Խան-Աղեան Կիսիլովա Զինաիդա 1-ական ր. Մատինեան, Անանեան, ոմն, ոմն, Գարեգին, Ա. Իսահակեան, 50-ական կ. Կ. Նատալիեա, 40 կ. Կուրտիկ, Կիրարազէ 20-ական կ. Նիկողոսեան 15 կ. Համբարձումեան 25 կ. Բալինեան 10 կոպէկ։

Թլեփլիսում—Աղ. Կուդալեանի ձեռքով, 19 ր. 80 կ., որ նուիրել են՝

Տիկին Կ. Թորոսեան 4 ր. Ս. Սահակեան, ոմն, 1-ական ր. Պ. Պ. Զանկարաշվիլի և Զանկարովի արհեստանոցներից 60-ական կ. ոմն 60 կ. տիկին Ն. Մանուկեան, պ. պ. Սկանեան, Ս. Վարդանեան Մ. Յովհաննիսեան, Սաղաթելեան, ոմն, Ա. Տէր-Խաչատրեան 50-ական կ. Օհանեան, ոմն, 40-ական կ. ոմն, 35 կ. Ց. Ալամեան գործատեր, Ցանկարաշվիլի և Մալինովի բանուորներից, Կ. Մնացականեան. Ս. Շէկոյեան, Դ. Ղոթանեան, Լ. Սարգսեան, Ս. Թորոսեան 30-ական կ. Զ. Շահինեան, 25 կ. Լ. Իգիթխանեան, Ա. Քուփալեան, Ս. Նչէմեան, Ե. Զաքարեան, Ց. Աբրահամեան, Ց. Ավետիսեան, Ց. Ալլահվերդեան, Ասպերեան, Վ. Գրիգորեան, Ե. Կարախանեան, Դ. Միրզոյեան, Գ. Խանբաղաշվիլի, Բոռեախանեան, Ա. Ցունեան, ոմն 20-ական կ. Ղ. Ղազարոսեան, Վ. Զիլինգարեան, Ա. Տէր-Ցարութիւնեան, Ա. Դանիէլեան, Ղ. Մկրտիչեան, Ա. Եղեկեան Կ. Ցարութիւնեան, Ց. Խարատեան, 15 ական կ. Կայթմազեան, Ա. Սահակեան, Գ. Մայիլով, Գ. Թոփչեան, Ս. Զիլաւեան, 10-ական 'կոպէկ։

Թլեփլիսում — Տիկին Գ. Փիրումեանից 10 ր. 80 կ. որ նուիրել են՝

Ա. Աբովեան, Գէորգեան 2-ական ր. Նաւասարդեան, Հասան-Զալալեան, Պաւլատա 1-ական ր. Վարդանեան, Կ. Անտոնեան, Պողոսեան, Աղաւնի, Նատաշ Սողալեան, 50-ական կ. Սիրամարաք 80 կ.

Հաղբատից—Մ. Թանդիլեանի միջոցով 4 ր. 60 կ., որ նուիրել են՝

Ա. քհ. Տէր-Յովհաննիսեան 1 ր. Մ. Թանդիլեան, 1 ր. Ա. Կախեան 50 կ. Ա. Երզնկեան, 20 կ. Ս. Պառաւանեան, 5 կ. Խ. Պառաւանեան, 15 կ. Ն. Բաբայեան 5 կ. Յ. Ալիխանեան 20 կ. Յ. Շաբաբեան Ա. Փերոլեան 15 կ. Ս. Սոխակեան 20 կ. Վ. Վառոսեան, Մ. Մելքումեան 10-ական կ. Յ. Երզնկեան, Գ. Էվոյեան 30-ական Շ. Բէգիշանեան, ոմն 10-ական կ.

Նասանչանից (Փերգ Ն.) Կ. Խաչատրեանի միջոցով 63 ր., որ նուիրել են՝ Ս. Բաղաքմեան 25 ր. Կ. Խաչատուրեան 15 ր. Յ. Թումասեան 10 ր. Ս. Աղամիրզեան, 5 ր. Ց. Թումասեան 5 ր. Կ. Գաբրիէլեան 3 բուբլի։

(կը շարունակվի)